

DZIEŃ POMORSKI

BEZPARTYJNE PISMO CODZIENNE

Odziesiąty numer liczy 10 str.

Naczelnik Redakcji: przyjmie codziennie od godz. 12-7 w pol.
Rekwirowania w redakcji nie zwraca

Wydawca: Pomorska Spółdzielnia Wydawnicza

to czkowe P. K. O. Nr 166-31

Cena numeru w Toruniu i na prowincji gr. 20

Oddziały: Gdansk, Kaszubski Rynek 21, tel. 214-94 — Gdynia, ul. 10 Lutego, tel. 15-44 — Grudziadz, ul. Sienkiewicza 9, tel. 442.
Wejherowo, ul. Gdanska 4, tel. 64, — Bydgoszcz, ul. Mostowa 6, tel. 22-18, — Inowroclaw, ul. Marsz. Piłsudskiego 4a, tel. 602.

Rok IV.

Toruń, czwartek 22 grudnia 1932

Nr. 294

Oreddie Hoovera

Na anulowanie długów Ameryka stanowczo się nie zgodzi

Waszyngton, 21. 12. (Pat). Oreddie prezydenta Hoovera wymienia państwa, które dokonały spłaty raty grudniowej oraz państwa, które nie zapłaciły, przyczem podkreśla, które z nich istotnie nie miały możliwości zapłacić.

Następnie Hoover przechodzi do sprawy zbrojeń europejskich, które, jak twierdzi, zmuszają Stany Zjednoczone do wydawania na obronę więcej pieniędzy niż przed wojną. Zdaniem Hoovera, Stany Zjednoczone wprowadzając moratorium, dokonały ofiary dwa razy cięższej, niż jakiegokolwiek inne państwo. Anulowaniu długów Hoover sprzeciwia się stanowczo. Wszelkie zaś ułatwienia, które ewentualnie zrobi Ameryka, muszą znaleźć wyraźne zadośćuczynienie w formie ułatwień na rynkach itp. Światowa konferencja gospodarcza nie powinna — zdaniem prezydenta Hoovera — poruszyć sprawy długów, a także nie należy zwoływać ogólnej konferencji dłużników.

W zakończeniu prezydent Hoover oświadcza, że należy przede wszystkim zająć się najważniejszymi zagadnieniami chwili obecnej, trzeba natychmiast przystąpić do opracowania kroków przygotowawczych na przyszłość, należy powołać do życia instytucję, której zadaniem byłoby rozpatrzenie spraw długów, przyczem już teraz należy wyznaczyć niektórych członków tej instytucji, którzyby zajęli się przygotowaniem światowej konferencji go-

spodarczej i dokonali wymiany poglądów w sprawie długów z poszczególnymi narodami. Niektórzy z tych przedstawicieli mogliby być powołani z pośród członków kongresu. Dyskusja w sprawie długów i w sprawie konferencji gospodarczej nie

może być zakończona przed dniem 4-go marca, nie można jednak odkładać do tej daty prac przygotowawczych

Wobec tego — zakończył Hoover — proponuję zwrócić się do prezydenta Roosevelta z prośbą o współpracę.

Zgodność poglądów państw Małej Ententy

ustalila konferencja w Białogrodzie

Białogrod, 21. 12. (Pat). Po ostatnim zebraniu ministrów spraw zagranicznych państw Małej Ententy, wydano następujący komunikat urzędowy:

„W dniach 18 i 19 grudnia odbyła się w Białogrodzie konferencja ministrów spraw zagranicznych państw Małej Ententy. W ciągu czterech odbytych posiedze-

ni ministrów rozpatrzyli ogólną sytuację polityczną. We wszystkich poruszanych kwestiach bez żadnego wyjątku ministrowie stwierdzili raz jeszcze swą zupełną zgodność, nie tylko co do stanowiska, którego wymaga chwila obecna, ale i co do decyzji na przyszłość.

Dyskusja nad ekspozé Premiera Prystora

na wczorajszym posiedzeniu Senatu

Warszawa, 21. 12. (PAT). Otwierając posiedzenie, marszałek Raczkiewicz podał do wiadomości, że w okresie odroczenia sesji Senatu otrzymał od marszałka Senatu królestwa jugosłowiańskiego, z okazji ratyfikowania przez Senat umowy z Polską, dotyczącej stosunków naukowych i kulturalnych depeszę w serdecznych słowach wystylizowaną, na którą p. marszałek odpowiedział równie serdeczną depeszą.

Następnie p. marszałek odczytał wyrok sądu hon. w sprawie zarzutów uczynion, na jednym z plen. posiedzeń poprzedniej sesji Senatu przez sen. Pawelca (BBWR) członkom klubu niemieckiego, senatorom Pantowi i Utty. Wyrok ten opiewa: 1) Sąd przyjmuje, że „Volksbund“, w którym senator Pant odgrywał poważną rolę, otrzymał bezpośrednio lub pośrednio subwencję od osób lub organizacji znajdujących się poza granicami Rzplitej, działalność zaś tych osób dla organizacji może uchodzić za polityczną. Wobec tego sąd przyjmuje, że dowód prawdy, prowadzony przez senatora Pawelca w zupełności się udał w stosunku do sen. Panta; 2) Sąd przyjmuje, że dowód prawdy w stosunku do sen. Utty nie udał się, o ile chodzi o zawinienie subiektywne po stronie sen. Pawelca, to sąd uznaje że zarzut, użyty przez sen. Pawelca, a przytoczony w piśmie sen. Panta i Utty do marszałka Sena-

tu z dnia 4 marca b. r. „ale oni tego nie robią, bo robić nie mogą, bo nie daliby im subwencji“ odnosi się to do tego odłamu mniejszości niemieckiej, która pozostaje w ścisłym związku z organizacjami kulturalnymi i społecznymi, otrzymującą poparcie materialne i moralne od osób i instytucji, znajdujących się zagranicą. Sąd przyjmuje, że senator Pawelec nie miał zamiaru dotknąć osobiście senatora Utty, gdyż użył w polemice z sen. Utty wyrazów, wprawdzie do niego skierowanych, ale dotyczących ogólnie reprezentacji parlamentarnej niemieckiej. Chociaż dowody prawdy tylko w stosunku do sen. Panta udały się sąd nie widzi powodu do uznania winnym sen. Pawelca w stosunku do sen. Utty ze względu na brak subiektywnego zawinienia. Podpisali: superarbitrator senator Makarewicz, senator Wielowski i senator Pawlykowski.

Z kolei Izba przystąpiła do sprawozdania komisji skarbowo-budżetowej o rządowym projekcie ustawy o obniżeniu oprocentowania i przedłużeniu okresu umarzania wierzytelności długoterminowych. Sprawozdanie złożył senator Zaczek. Po przemówieniu sen. Głabińskiego (Kl. Nar.), który krytykował omawiany projekt oraz krytyce sen. Grossa (PPS), który twierdził, że przedłożenie podważa jakoby system kredytowy, dyskusję wyczerpano i pro-

jekt ustawy w formie, proponowanej przez Sejm przyjęto.

Z kolei Izba przystąpiła do dyskusji nad ekspozé premiera. Pierwszy przemawiał senator Ewert, omawiając zagadnienie zwichnięcia równowagi cen, sądzi, że na wiosnę ceny płodów rolnych pójdą w górę. Uchwalona obecnie ustawa konwersyjna przyniesie ulgę rolnikom. Najważniejszą rzeczą jest rozbudowa rynku zbytu i to wewnątrz kraju. Mówca występuje przeciwko metodom niektórych karteli w utrzymywaniu sztucznych cen. Rewizja kosztów produkcji jest konieczna. Winno nastąpić obniżenie stopy procentowej, a także rewizja ubezpieczeń społecznych. Omawiając sytuację Polski w związku z kryzysem ogólnoswiatowym, mówca zauważa, że dzięki właściwej polityce rządu uzyskaliśmy zaufanie zagranicy.

Sen. Głabiński stoi na stanowisku, że zadaniem rządu winno być neutralizowanie wpływów kryzysu światowego i zwalczanie ujemnych skutków kryzysu wewnątrz. Mówca impetuje rządowi rzekomą tendencję opanowania życia gospodarczego dla celów partyjnych. Mówca kwalifikuje nasz system podatkowy jako przestarzały. W zakończeniu sen. Głabiński występuje z krytyką ogólnej polityki rządu.

Senator Kłuszyńska (PPS) w dłuższym wywodzie omawia ciężką sytuację Polski, specjalnie zaś położenie robotników. Mówczyni krytykuje politykę gospodarczą rządu, przyczem twierdzi, że kryzys w Polsce będzie dalej się pogłębiał.

Sen. Iwanowski (BBWR) porusza zagadnienie wzrostu drobnych oszczędności mimo kryzysu. Wzrost oszczędności wyraża się nadwyżką w odsetkach 232% w porównaniu z r. 1929, osiągając cyfrę rekordową, wyższą od przykładowych krajów oszczędzających, jak Francja i Belgja. W bieżącym roku oszczędności u nas wzrosły o 3%, a np. w Niemczech spadły o 11%, na Węgrzech 20%, w Austrii o 70%.

Senator Janta-Poleczyński (BBWR) oświadcza, że zasadniczą linię wywodów o rolnictwie musi przyjąć, jako rzecz bardzo cenną, gdyż zostało stwierdzone podstawowe znaczenie rolnictwa. Mówca szeroko omawia zagadnienie cen rolniczych, zwracając uwagę, że punktem wyjścia obecnej kalkulacji powinno być obniżenie cen.

Górny Śląsk — Gdynia

Otwarcie ruchu kolejowego na magistrali węglowej — 11 stycznia

(o) Warszawa, 21. 12. (Tel. wł.). Na ostatnim posiedzeniu rady zarządzającej Polsko - Francuskiego Tow. Kolejowego omawiano sprawę otwarcia ruchu na magistrali węglowej Górny Śląsk — Gdynia. Otwarcie projektowano na dzień 11 stycznia 1933 r.

Dziennikarze — państwowcy

Poznań, 21. 12. (Pat). Wczoraj zawiązała się w Poznaniu organizacja dziennikarzy pod nazwą „Stowarzyszenie Dziennikarzy - Państwowców“. Po przyjęciu statutu wybrano prowizoryczny zarząd, który ma się zająć załatwieniem formalności, a na czele którego stanął jako prezes redaktor „Dziennika Poznańskiego“ P. Winiewicz.

Przykładna kara

za oszczerstwo rzucone na wicemin. Starzyńskiego

Warszawa, 21. 12. (Pat). W dniu wczorajszym wieczorem w sądzie grodzkim zapadł wyrok w sprawie Stefana Olpińskiego i H. Przewlockiego, oskarżonym o zniesławienie wiceministra skarbu p. Stefana Starzyńskiego.

Na mocy wyroku S. Olpiński został skazany na 10 miesięcy aresztu przyczem kara ta na mocy amnestji została zmniejszona do 5 miesięcy aresztu. Przewlocki został skazany na 4 miesiące aresztu, przyczem na mocy amnestji kara ta została oskarżonemu darowana.

Sąd, wymierzając powyższą karę Olpińskiemu, wziął pod uwagę jako okoliczność obciążającą działające oskarżonego w chęci zysku.

Awarja „Katowice“

Polski statek zderzył się z okrętem angielskim

Nadeszła do Gdyni wiadomość, że wczoraj rano statek żegluga polskiej „Katowice“, zdążający do portu w Antwerpii zderzył się u ujścia rzeki Skaldy z angielskim statkiem „Daviston“.

Statek „Katowice“ odniósł nieznaczne uszkodzenia przedniej części i ma zgniecio-

ną przednią stęwę. „Katowice“ o własnych siłach przybył do Antwerpii, gdzie wyładowuje przywieziony z Gdyni ładunek cukru i drzewa. Według oświadczenia pilota, winę zderzenia ponosi statek angielski.

P. St. Starzyński — wiceprezesem Banku Gosp. Krajowego

Warszawa, 21. 12. (Pat). Pan Prezydent R. P. dekretem z dn. 17 grudnia rb. powołał podsekretarza stanu w Min. Skarbu p. Stefana Starzyńskiego na stanowisko wiceprezesa Banku Gospod. Krajow. W związku z powyższym p. minister skarbu

udzielił wiceprezesowi Starzyńskiemu bezpłatnego urlopu, poczynając od dnia 19-go grudnia br. W dn. 21 grudnia wiceminister Starzyński obejmuje swoje nowe obowiązki w Banku Gosp. Kraj.

Niezmieniony drogowskaz

Dlaczego kompromis z opozycją jest wykluczony?

Każde oświadczenie publiczne, wychodzące z obozu rządowego, budzi z natury rzeczy rozległe echo w społeczeństwie, zwłaszcza, gdy pochodzi ono z ust czołowych działaczy. Oświadczenia takie skupiają zazwyczaj zasadnicze tezy i sformułowania, są rozkazem dla jednych, apelem i wzywaniem dla reszty społeczeństwa. Wnoszą one w rozgwar codziennego życia ton poważnego rozważania o podstawowych zagadnieniach polskiej rzeczywistości.

Równocześnie jednak każda z tych enuncjacji jest punktem wyjścia dla „prasowej ofensywy opozycji, która, zniekształcając treść i intencje wywodów, usiłuje zamącić opinię i dorabia swoisty komentarz plotek i pobożnych życzeń.

Przemówienie prezesa W. Sławka na warszawskim walnym zjeździe Związku Legionistów skomentowano w prasie opozycyjnej, jako rzekomy... „gest rezygnacji”, jako rzekomą... „próbę rzucenia mostów” między obozem rządzącym, a wacholącą opozycją. Z nieszczęrą radością podkreślano te ustępy przemówienia, w których prezes Sławek wypowiedział się przeciw dyktaturze jako formie rządzenia, a za współpracą z temi czynnikami, które, stojąc poza obozem Legionistów, stają z pobudek ideowych do wasztatów zespolonej roboty. Niema w tych złośliwych komentarzach oczywiście ani słowa prawdy, — co więcej, niema w nich nawet dobrej wiary w słusność karikaturnej i naciąganej „argumentacji”.

Dziśjsze rządy w Polsce są rządami Witoski. Tędy faktu nie są rządy humor opozycji, ani banderje Witoski, ani kracia robota OWP, ani brak zaufania do rządu ze strony socjalistycznego posła Załęmbi i jego towarzyszy z podczerwonego znaku. Rząd w swej codziennej państwowo-twórczej pracy opiera się o zdecydowaną większość ciał parlamentarnych które są wyrazem woli i nastrosów politycznych społeczeństwa. Obok tego nieodpartego sprawdzianu, istnieje i drugi: — ład i spokój, panujący w państwie, mimo szalejącego kryzysu i niedoli mas i mimo demagogicznej, anarchicznej działalności ugrupowań opozycyjnych. Dowodzi to niezbicie, że społeczeństwo w olbrzymiej swej gospodarczej aprobacie linij politycznej i gospodarczą rządu i podporządkowuje się ochotnie jego wskazaniom.

Jeśli więc prezes Sławek przeciwstawia się dyktaturze jako formie rządzenia, która zabija w społeczeństwie inicjatywę i zdolność do samodzielnego borykania się z losem, to daje on tylko aprobatę istniejącemu dziś stanowi rzeczy. Nie przeczęmu działalności obozu Legionowego. Obóz ten zyskał dziś dla swych hasel aprobatę większości społeczeństwa. Lecz niemniej pęczytuje obóz ten za swą zasługę, ten fakt, że w momencie, gdy państwo stało nad brzegiem przepaści, eksploatowane cynicznie przez rządy prywaty i partyjnego krótkowidztwa, — Obóz Legionowy umiał na rozkaz Marszałka Piłsudskiego zdobyć się na odwagę decyzji i chwycił w swe ręce ster władzy dla ratowania Ojczyzny. Wierna, ofiarna służba państwu będzie dla tego Obozu zawsze drogowskazem, ważniejszym od dylematu: — rządy większości czy rządy mniejszości?

Obóz Legionowy, w pełnym poczuciu odpowiedzialności za losy Ojczyzny, nie może oczywiście zadowolić się tylko obecnym układem sił politycznych w pań-

stwie. Ma on ambicję — jak rzekł prezes Sławek — związać jak najsilniej wszystkie lepsze elementy w Polsce ze swą tradycją, ze swem myśleniem, ze swą gotowością do służenia państwu. Ma ambicję, aby w dalszym ciągu być awangardą tego potężniejszego z dniem każdym Obozu, który odwrócił się od etykietki i korzyści partyjnych, a staje do pracy pod hasłem: Najwyższym prawem — dobro Państwa.

Tylko ludzie, którzy cały kunszt rządzenia oparli na systemie niemoralnych kompromisów, mogą w tym apelu prezesa Sławka dopatrzyć się nuty rzekomej „rezygnacji” czy też nuty rzekomego otwarcia na ścieżkę wrót dla polityki oportunistycznej. Ten apel jest wyrazem wiary w wartość ideową i w przemość Legionowego Obozu który nietylko zachował nie skalany swój dumny sztandar walk i trudów dla niepodległości i

potęgi Ojczyzny, ale pragnie przeorać duszę społeczeństwa i wpoić weli trzy hasła: — wiarę w państwo; — zdolność łamania przeszkod; — instynkt bezinteresownej pracy obywatelskiej.

Dla ludzi konjunktury, dla ludzi kariery, dla charakterów słabych i służalczych — niema miejsca w Legionowym Obozie. Trzykrotnie podkreślał to ostatnio prezes Sławek: i w mowie zjazdowej i w okólniku do organizacji lokalnych BBWR i wreszcie ostatnio na zebraniu BBWR parlamentarnego klubu BB. — „Warunkiem naszego wpływu jest nasza siła moralna. Jak na wojnie, tak i w życiu codziennym społeczeństwa — a specjalnie w warunkach trudnych — siły moralne stanowią o zwycięstwie.”

Obóz Legionowy, posłuszny wezwaniu swego przywódcy, będzie i nadal w życiu Polski współczesnej awangardą czynu i służby Państwu.

Równowaga cen musi być osiągnięta

Rozmowy, prowadzone przez czynniki rządowe z przedstawicielami organizacji przemysłowych w sprawie niżki cen szeregu wytworów przemysłu skartelizowanego, mają naogół przebieg dość oporny.

Wysiłki czynione w tym kierunku przez sferę miarodajną nie będą jednak zaniechane. Równowaga cen, stanowiąca w chwili obecnej jedną z największych trosk naszego rządu podobnie jak i rządów innych państw świata pomimo wszystko musi być osiągnięta.

W związku z tem dowiadujemy się, że w razie, gdyby prowadzone obecnie rokowania z przedstawicielami organizacji przemysłowych w sprawie niżki cen nie dały pożądanego rezultatu, wówczas będą musiały być zastosowane wszelkie, znajdujące się w rozporządzeniu rządu, środki w kierunku osiągnięcia niezbędnej równowagi.

Zamorski eksport węgla

(o) Warszawa, 20. 12. (Tel. wł.). Przez Gdańsk wywieziono w pierwszej połowie grudnia 137.160 tonn węgla, przez Gdynię 222.351 tonn.

Zdecydowane stanowisko Polski

Rada Ligi odroczyła sprawę skarg mniejszości niemieckiej

Rada Ligi Narodów zajęła się w poniedziałek ponownie sprawą stosowania reformy rolnej w Polsce, odroczonej w ubiegłym tygodniu ze względu na to, że Niemcy odrzuciły raport komitetu rady.

Sprawozdawca Nagaoka oświadczył, że komitet przestudjował bardzo szczegółowo uwagi von Neuratha i przedstawiciel dyskutował sprawę z przedstawicielem Niemiec, jednakże propozycje, które zostały uczynione w czasie dyskusji, nie stanowią dla komitetu podstawy do przedłożenia nowych propozycji, zadawalających wszystkich członków Rady. W tych warunkach sprawozdawca proponuje Radzie odroczenie sprawy do następnej sesji.

Reprezentant Niemiec Meyer wyraził nadzieję, że na następnej sesji sprawa zostanie definitywnie załatwiona.

Delegat polski minister Raczynski o-

świadczył, że musi z ubolewaniem stwierdzić, iż sprawozdawca nie dość jasno podkreślił, że odpowiedzialność za niemożność definitywnego załatwienia sprawy ponosi reprezentant Niemiec. Aby dokładnie scharakteryzować stan rzeczy sprawozdawca mógł być wypowiedzieć swoją opinię w tej formie, że „komitet ubolewa, iż musi stwierdzić, że w toku dyskusji nie została uczyniona żadna propozycja mogąca dać komitetowi możliwość przedstawienia Radzie nowych konkretnych zaleceń co do załatwienia tej sprawy ani też zmiany wytycznych swego raportu”

Dziwnem jest, że expose sprawozdawcy proponuje jako konsekwencję uporu reprezentanta Niemiec nowe odroczenie sprawy Rząd polski miał prawo oczekiwać, iż Rada uzna za wskazane w tych okolicznościach zamknąć procedurę, pozost-

wiając Niemcom pełną odpowiedzialność za sytuację, którą wytworzył. W tych warunkach — jestem upoważniony oświadczyć, że Rząd polski zastrzega sobie prawo sprzecyzowania w odpowiednim czasie swego stanowiska wobec raportu, a w szczególności zaproponowania zmian, które uzna za nieodzowne.

Zabierając ponownie głos, delegat niemiecki Meyer oświadczył, że trudności w załatwieniu tej sprawy nie są spowodowane przez Niemcy (!) Von Neurath wyłożył już przyczyny, dla których Niemcy nie mogli przyjąć raportu, przedłożył nawet konkretne propozycje załatwienia sprawy. Rząd niemiecki działa w poczuciu swej odpowiedzialności wobec zaniepokojonej już zwłoką w załatwieniu sprawy mniejszości niemieckiej na Pomorzu i Poznańskiem.

Minister Raczynski w krótkiej replice przypomniał, że argumenty Niemiec znane są oddawna komitetowi i gdyby miały jakieś kolwiek uzasadnienie, zostałyby przezeń uwzględnione, jednakże komitet uznał, że niema podstaw do zmiany swego raportu. Co się tyczy rzekomej odpowiedzialności Niemiec wobec mniejszości niemieckiej w województwach poznańskim i pomorskim to minister Raczynski zwrócił uwagę na wynikającą z takiego postawienia sprawy potrzebę, by Niemcy dla usunięcia istniejącej nierówności w sprawach mniejszościowych zastanowili się nad przyjęciem ze swej strony zobowiązań wobec mniejszości. Przy tej okazji minister Raczynski zwrócił uwagę na położenie mniejszości polskiej w Niemczech.

Meyer, usiłując polemizować z ministrem Raczynskim oświadczył, że Rada uznała dobrą sytuację mniejszości polskiej w Niemczech (!!), nie uwzględniając skarg tej mniejszości, które rozpatrywała w październiku r. b.

Minister Raczynski odpowiedział na to, że Niemcy są związane zobowiązaniami wobec mniejszości tylko w odniesieniu do Górnego Śląska, nie zaś do wszystkich prowincji niemieckich, w których zamieszkuje mniejszość polska. Dlatego to Rada musiała uznać się wogóle za niekompetentną do rozpatrywania większości wypadków, cytowanych w petycjach mniejszości polskiej. Następnie Rada odroczyła sprawę do stycznia roku przyszłego.

10 procent

W A. B. C. w numerze z dnia 19 bm. ukazała się notatka, podająca, że Rada Banku Polskiego zmniejszyła budżet wydatków na rok 1933 o „1 procent”.

Wiadomość ta jest nieprawdziwa. Rada Banku Polskiego uchwała bowiem zmniejszyć budżet wydatków tego Banku na rok 1933 w porównaniu do roku poprzedniego o 10 procent. Uchwała ta została więc przez A. B. C. tendencyjnie zniekształcona.

Siedem „pobożnych” życzeń Niemieckie pretensje

„Sunday Times” stwierdza że sukcesy Niemiec w Genewie wywołały nową nadzieję w Niemczech, zaś obawy (?) w Polsce. Dziennik podkreśla, że wyrazem opinii nie mieckiej w chwili obecnej jest broszura Reinholda p. t. „Konferencja rozbrojenia wa — a co dalej?” Publikacja ta, jak twierdzi pismo, przypomina 7 żądań niemieckich, wypowiedzianych przez ambasadora von Hoescha, gdy był jeszcze akredytowany w Paryżu, do francuskiego podsekretarza stanu Spraw Zagranicznych Paganon'a.

„Sunday Times” cytuje te rozmowy według sprawozdań prasy francuskiej. Paź nie zapytał miał von Hoescha, czy Niemcy skłaniają się do wysuwania coraz to nowych żądań i czy posiadają kompletną listę życzeń, pod którą byłiby w stanie złożyć swój podpis?

Von Hoesch miał odpowiedzieć, że ta-

ka lista istnieje i zawiera 7 żądań, z których każde będzie przedkładane po kolei, po załatwieniu przychylnym poprzedniego. Pierwszym takim żądaniem jest żądanie równouprawnienia zbroń, drugie — załatwienia SPRAWY GDAŃSKA I POMORZA. Trzecie żądanie — to zwrot dawnych kolonii niemieckich, czwarte — wyzwolenie Austrii (co według „Sunday Times” oznacza prawdopodobnie unję gospodarczą z Niemcami) piąte życzenie — to wcielenie z powrotem do Niemiec Zagłębia Saary.

Czy to jest wszystko? przerwać miał p. Paganon. Wówczas pytanie to zakończyła rozmowa, należy jednak przypuszczać, że szóstą i siódmą żądanie dotyczyły ułatwienia dla opanowania rynków zagranicznych przez przetrzymywanie niemieckich oraz ulg dla spłat niemieckich długów prywatnych.

Program Roosevelta

Ameryka i jej dłużnicy

Przyszły prezydent Stanów Zjednoczonych Franklin Roosevelt ogłasza w londyńskim „Evening Standard” obszerny artykuł na temat „co uczyni gdy zostanie prezydentem”. Roosevelt zaznaczył, że najważniejszym i najpilniejszym jego zadaniem będzie opanowanie trudności rolniczych, zwłaszcza sprawa cen pszenicy i bawełny, od której zależy los jednej trzeciej części ludności Stanów Zjednoczonych. Opanowanie tych trudności możliwe będzie — zdaniem Roosevelta — tylko wówczas, o ile po traktowaniu obozu w płaszczyźnie międzynarodowego handlu przy pomocy wzajemnego wyrównania taryf celnych.

W kwestji długów Roosevelt oświadczył, że musza one być zapłacone. Nie może być mowy o ich anulowaniu, natomiast zdrowy rozsądek nakazuje udzielić dłużnikom pomocy dla

umożliwienia im wywiązania się z obowiązku placenia. Dotychczasowa polityka amerykańska, sprzyjająca udzielaniu pożyczek, doprowadziła do tego, że Ameryce należy się olbrzymia suma, co wcale nie sprzyja równowadze ekonomicznej na świecie a tylko umocnia nadzieje zagranicy na skrócenie długów. Roosevelt zapowiada, że przystąpi do tego zagadnienia w sposób wyrozumiały, uczciwy i rzeczowy. Prezydent musi jednak pamiętać, że przedewszystkiem obowiązkiem jego jest myśleć o dobrobycie własnego narodu. Roosevelt jest przekonany, że dobrobyt świata zależy zarówno od Ameryki samej jak i od dłużników Ameryki. Punktem wyjścia dla Roosevelta przy załatwianiu tej sprawy będzie wiara, że sumy, które wchodzi w grę, wyobrażają przedewszystkiem pracę rąk milionów ludzi.

Zmiany osobowe w MSZ.

Sekretarz stałej delegacji polskiej przy Lidze Narodów radca Paweł Morstin odwołany zostaje z dniem 31. marca 1933 do centrali ministrowi zagr., a stanowisko jego obejmuje radca dr. Władysław Kulski.

Z dniem 1 kwietnia 1933 roku odwołani zostają do centrali: konsul w Toulouzie p. Adam Mikucki, wicekonsul w Rzymie p. Wacław Dosty i sekretarz konsulatu generalnego w Paryżu p. Stanisław Sterczyński.

Zginał na posterunku

Ku czci ś. p. Gabriela Narutowicza

Na uroczystej akademii w Warszawie ku czci pierwszego Prezydenta Rzeczypospolitej ś. p. Gabriela Narutowicza był obecnym p. Prezydent Rzplitej, Ignacy Mościcki w otoczeniu przedstawicieli Rządu. W akademii wzięli udział poza tem: korpus dyplomatyczny, generalicja, przedstawiciele świata politycznego, naukowego i społecznego.

Poniżej podajemy wyjątki z pięknego przemówienia wicemarszałka Sejmu, prof. Wacława Makowskiego, wygłoszonego na tej akademii.

Na wstępie prof. Makowski uwypuklił rolę ś. p. Gabriela Narutowicza, jaką odegrał on w Szwajcarii.

„Szwajcaria, to już nietylko obcy gościnny kraj, to druga ojczyzna, to rzecz polowa jego twórczym ręką.

Już temu parę dziesiątków lat, kiedy wiedza i środki techniczne dalekie były od dzisiejszego rozwoju, ten przybrany syn Szwajcarii panować zaczął nad jej rzekami. Do piękna szwajcarskich rzek dorzucił polski inżynier ich użyteczność. Siły wodne przekształcone na prąd elektryczny stawały się bogactwem, przedmiotem spożycia i wywozu; sąsiadujące ze Szwajcarią kraje korzystają z tego jej wspaniałego bogactwa.

A kiedy szwajcarski profesor Will mówi, że największy zakład wodno - elektryczny w Mühlebergu na Aarze, jest trwałym pomnikiem, który wystawił sobie Narutowicz, a który każe żyć wiecznie w wdzięczności dla niego wśród szwajcarów i kiedy się pamięta, że to nie jedynie jego dzieło — to można przyznać, że rachunek został wyrównany dobrze, że Narutowicz odwdziaczył się swojej przybranej ojczyźnie.

Z SZWAJCARJI DO POLSKI.

„Rok 1919. Z trudem organizująca się Polska zbiera swoich wielkich synów rozproszonych po świecie. Narutowicz staje wobec dwóch zadań — dwóch krajów własnych; z jednym łączy go pozytywna praca, z drugim krew przodków i romantyczne marzenia.

„Jakże ja mogę z tego warsztatu pracy odejść, w którym leży na stole niewykończonych robót samego rządu szwajcarskiego za 100 milionów franków”.

Ale „przecież Polska nie co rok powstaje”.

Romantycznym marzeniem prowadzony pozytywny człowiek pracy i czynu wraca do swojej pierwszej rodzinnej Ojczyzny.

I oto Narutowicz staje się w Polsce technikiem Państwa; współpracownikiem Wielkiego Twórcy Rzeczypospolitej. Tę pracę, która zrobiła go chlubą Szwajcarów, wyzyskiwał na korzyść Polski.

I Narutowicz mógł się czuć szczęśliwym. Romantyk i pozytywista w jednej osobie zwyciężali na nowym terenie.

GDY POWSTAWAŁO PAŃSTWO...

„Naczelnikiem tworzącego się państwa, jego twórcą i wielkim rzeźbiarzem był człowiek, którego rola nie może być zamknięta w żadnej formule konstytucyjnej.

W rękach Józefa Piłsudskiego z rozproszonych mas narodu blakających się w zamęcie historii, która przetaczała się nad Polską, prowadzona cudzą wolą z nieświadomych i rozbitych cząstek powstawała bryła jedności państwowej, tworzyły się rzeczy żywe i jedyne.

To, co stawało się w Polsce, w czasie wielkiej wojny i po jej zakończeniu, to nie było zakwikanie i rozwikłanie polityczne, to były narodziny państwa, powstanie nowego bytu.

CZŁOWIEK CZYNU.

Pierwszym Prezydentem Rzeczypospolitej został Gabriel Narutowicz.

Nie zawodowiec polityczny, nie gracz kombinacji politycznych, ale człowiek czynu, romantyk i pozytywista.

Nie mógł odmówić, kiedy domagano się od niego, aby stanął na czele Rzeczypospolitej. Był już zmęczony pracą — to prawda; dał już z siebie wiele, — to prawda. Ale skoro jeszcze i to zadanie staje przed nim, dlaczego nie miałby go podjąć?

Dotąd zwyciężał zawsze — dlaczegożby i teraz nie miał zwyciężyć.

Obrzucono go błotem — ponieważ był czysty i bez zmy; napadnięto zdraźciecko, — ponieważ był pełen wiary i ufności; uderzono — ponieważ był bezbronny; spowierzono jego imię — ponieważ był szczerze prawy; podburzano przeciwko niemu do nienawiści — ponieważ dumą jego było, że nie ma wrogów, że nikomu nie uczynił krzywdy; podstępnie z tyłu przestrelono mu serce — ponieważ z otwartym sercem szedł do ludzi.

PO DZIESIĘCIU LATACH.

Kiedy przypominam te dni tragiczne czuję jakby mnie dusił oddech konającego gada. Gad niewoli, gad nikczemności ziele plugawym iadem.

Jakież bezmiar podłości nagromadzić się musiał w Polsce, jeżeli taka zbrodnia stała się możliwą.

Czyżby potwór nie zadławił się własnym jadem?

Minęło 10 lat. Górkimi wąwozami

Szwajcarii biegna sznury elektrycznych pociągów; ujarzmione wody górskich rzek pełnią nakazaną pracę. — Rządzi niemi nieśmiertelna myśl pozytywisty — romantyka, który z dalekiej północnej nizin przyszedł rozkazywać górą, a potem wrócił po śmierć skrytobójczą i zimny grób w kručinie katedralnej.

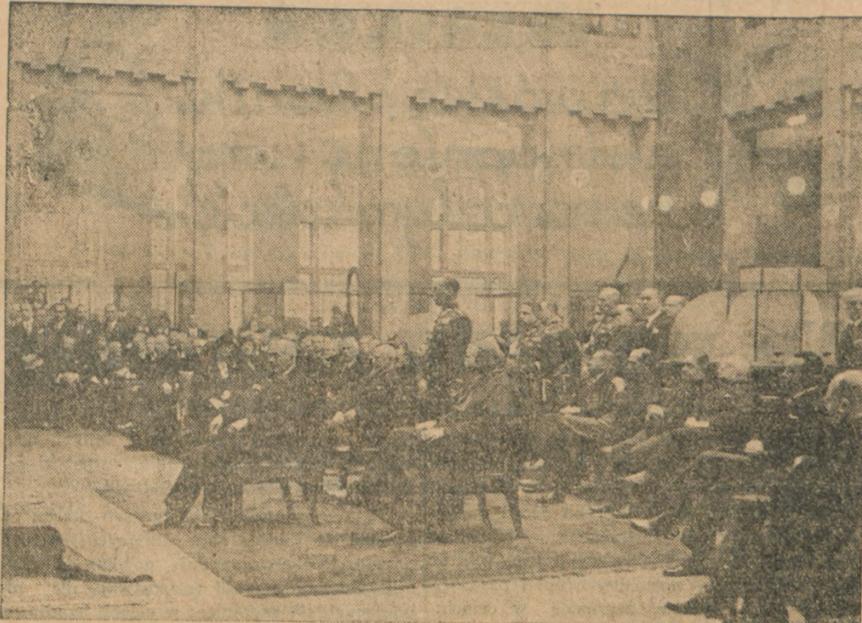
Ciemnymi korytarzami duszy polskiej snuje się olbrzymie widmo zamordowanego.

TESTAMENT WIARY I PRACY.

Radość pracy, radość czynu, radość zwycięstwa i wiary, to były jego cechy.

Pozostawił nam w testamentie wiarę i pracę, czyn i zwycięstwo. A kiedy nadejdzie nieunikniona chwila, że w duszy polskiej zamkna resztki plugawej nikczemności niewolnictwa, kiedy się dusza polska w pracy i wierze i w czynie zwycięskim wyjaśni — wówczas powróci do nas ta radość, którą z Nim złożyliśmy do grobu.

Poświęcenie nowego gmachu P. K. O. w Warszawie

W Warszawie odbyło się poświęcenie nowego gmachu centrali Pocztowej Kasy Oszczędności. Uroczystość tę zaszczycił swą obecnością Pan Prezydent Rzplitej. Ponadto w uroczystości poświęcenia wzięli udział: członkowie Rządu z p. prezesem Rady Ministrów A. Prystorem na czele, marszałkowie Sejmu i Senatu pp. Raczkiewicz i Świtalski, prezes NIK, p. Jakób Krzemieński, prezes Klubu BBWR pos. Sławek itd. Uroczystość poświęcenia zaszczyciła też swoją obecnością Małżonka Marszałka Polski p. Aleksandra Piłsudska. Na zdjęciu naszym widzimy Pana Prezydenta RP w otoczeniu członków swego domu cywilnego i wojskowego, członków gabinetu, przedstawicieli Sejmu i Senatu itd. w wielkim hallu nowego gmachu PKO.

Zabójcy własnego stronnictwa...

Odpowiedź na „oskarżenia” pos. Trampeczyńskiego

Pisaliśmy już o ostatnim przemówieniu p. posła Trampeczyńskiego w komisji budżetowej Sejmu. W czasie tego przemówienia p. poseł Trampeczyński wyliczał szereg rzekomych „afar”, mówiąc między innymi:

Jedno dotyczy pośredniczenia przy nabyciu Runowa i ta sprawa jest w sądzie. Drugie dotyczy tego, że pewien obywatel w Poznaniu, mający majątek na kresach wschodnich nie mógł uzyskać pozwolenia na wycięcie 1.000 ha lasu, aż zgłosił się do niego redaktor p. Szczepkowski i powiedział, że ma drogi... W krótkim czasie ten obywatel dostał pozwolenie, zapłaciwszy za to pewnemu wysokiemu urzędnikowi.

W związku z powyższymi zarzutami „Dziennik Poznański” zamieszcza poniższy list p. red. Szczepkowskiego, który, jak wiadomo, był swego czasu naczelnym redaktorem „Kurjera Poznańskiego”.

Szanowny Pan Redaktorze!

W obronie czci własnej i w obronie zawodu, do którego mam zaszczyt należeć, proszę najuprzejmie o zamieszczenie na łamach Pańskiego poczytnego organu następującego oświadczenia:

Na posiedzeniu komisji budżetowej Sejmu, w dniu 16 bm. pan poseł Wojciech Trampeczyński dopuścił się wystąpienia, nad którym trudno mi jest, jako zaczeponemu osobście w sposób dziki, przejść do porządku dziennego. Sądze że nawet żaden

uczciwy i szanujący się członek Narodowej Demokracji nie postąpiłby na mojem miejscu inaczej, chociażby obowiązywały go nie wiem jakie względy subordynacji partyjnej i względ na interes stronnictwa. Nie wolno bowiem bezkarnie dopuszczać się szarpania czci ludzkiej, choćby się było w wieku podeszłym i w opinii społeczeństwa miało się nawet wielkie zasługi z czasów dawnych walk parlamentarnych z zaborcą pruskim.

Jasna i słuszna sprawa majątku obszaru siedemset hektarów, a nie 1000 hektarów, — jak twierdzi pan Trampeczyński, jeśli zaszczadziła umysł złośliwych jego informatorów, nie powinna być zamociona działaniami polityka, chcącego uchodzić w pewnych kołach za prawdomównego. Toga Katona i maniry starej kucharki czyniącej z każdego choćby najbardziej reprezentacyjnego miejsca schody kuchenne, to rzeczy najzupełnie różne i wzajem się wykluczające.

Pan Trampeczyński postąpił więcej niż lekkomyślnie, czyniąc ze sprawy rozstrzygniętej ze stanowiska interesów społecznych i gospodarczych słusznie i sprawiedliwie, sprawę korupcyjną i przedmiot swych zaciekłych ataków. Panu Trampeczyńskiemu przy dobrej woli nie mogło nie być wiadomym, że w sprawie tej nie było żadnych nadużyć, a tembardziej znamieną jakiejś korupcji. Poruszenie zaś jej poraz pierwszy przez niego w Sejmie, było kary-

Demonstracje antypolskie na zjeździe wydawców wschodnio-pruskich

25-lecie Związku wydawców gazet wschodnio - pruskich w Królewcu obchodzone było bardzo uroczysto. Imprezie nadano charakter manifestacji na rzecz kresów wschodnich (Grenzlandkundgebung). Wększość mówców wskazywała na konieczność ciągłego podnoszenia w sprawie rewizji granic. Nadprezydent Rowinny, dr. Katscher, uważa, że prasa winna walczyć w imię następujących idei: obrona „niemieckiej” ziemi, zjednoczenie niemieckiego kresu w walce „bronnej” przeciwko obcyemu zagusom, walka o Polaczenie (Wiedervereinigung) z Rzeszą. Prezes Związku Volz oświadczył w swem przemówieniu, że prasa wschodniopruska gotowa jest do walki w obronie swej ojczyzny. „Dzienniki wschodniopruskie wędzą z własnego doświadczenia czym jest wojna, dlatego też nie życzą sobie niczego więcej, jak utrzymania pokoju, który zapewnia naszemu krajowi i jego ludności konieczne możliwości życiowe. Przyznajemy, że i inne narody mają swoje prawa, lecz z czystym sumieniem(!) domagamy się niepozbawialnych praw do życia dla trzymilionowego bloku Niemców w Prusach Wschodnich, na terytorjach oderwanych i w Kłajpedzie. Gazeta wschodniopruska, która nie walczyła z największym zaparciem przeciwko zbrodni korytarza i która nigdy nie pomogła w oderzaniu w sumienie(!) świata żądaniem naprawienia krzywdy nie zastępowalaby na miarę narodowego pisma wschodniopruskiego!”

Na uroczystości byli obecni przedstawiciele wszystkich władz. Prezydent Hindenburg nadał telegram z powłaższowaniami.

Wielkie roboty publiczne

w Zagłębiu Dąbrowskiem

W dniu 18 bm. odbyła się w Będzinie konferencja, poświęcona zaradzeniu kwestii bezrobocia w Zawierciu i w Ciągłowcu do Bugaju. Uruchomionych zostanie kilka okolicznych kamieniołomów, które dostarczać będą materiałów do budowy tych dróg. Poza tem szereg bezrobotnych znajdzie pracę w kamieniołomach państwowych w Zagnańsku, zaś część przy budowie kolei Kraków — Miechów, oraz budowie fragmentu Zawiercia, który przebiegać będzie w pobliżu Zawiercia i łączy Zagłębie przez Wisłę z Piną.

Dzięki tym zarządzeniom około 3000 bezrobotnych okręgu zawierciańskiego znajdzie pracę.

godnem wyrządzeniem krzywdy jednemu z najszlachetniejszych w Polsce ludzi. Fakt ten przygważdżam jako dobrze mi znajomy.

Pan Trampeczyński miał różne sposoby zbadania sprawy ściśle, rzeczowo, dokładnie, jak przystało na starego prawnika i parlamentarzystę, gdyby się był kierował więcej sumieniem i większą nad swem działaniem rozciągał kontrolę. Takie same sposoby miały władze klubowe jego stronnictwa, których przecież powinnością jest czuwać nad wystąpieniem każdego z posłów na terenie sejmowym bez względu na jego wiek, temperament, pozycję klubową. Nie uczyniono tego, i stała się rzecz szkaradna, a w skutkach wcale nie taka mała, jakby się to wydawać mogło na pierwszy rzut oka niejednemu zabójcy własnego stronnictwa.

Zanim sprawa, której nadano tak kuchenny charakter, doznęła się innego jeszcze wyjaśnienia na doczem forum, stwierdzam kategorycznie, że pan poseł Wojciech Trampeczyński dopuścił się, mniejsza z tem, świadomie, czy nieświadomie — rozminięcia z prawdą, czy niewiady na czci ludzkiej, naruszenia dobrych obyczajów.

Łączę wyrazy prawdziwego poważania.

(—) Bolesław Szczepkowski.

Odpowiedź powyższa ilustruje najlepiej praktyki opozycyjnych Katonów sejmowych i nie wymaga komentarzy. —

Teatry w rocznicę Wyspiańskiego

Odznaczenia Ministerstwa Oświecenia

Z okazji uroczystości zorganizowanych ku uczczeniu 25-lecia zgonu Stanisława Wyspiańskiego, minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publ. ustanowił szereg nagród i wyróżnień dla reżyserów, dekoratorów i aktorów, którzy w najlepszy sposób przyczynili się do wystawienia dzieł Wyspiańskiego na scenach teatrów polskich w tym okresie.

Specjalna komisja w składzie znanego pisarza i krytyka Romana Zrębiewicza, reżysera i artysty Stanisława Stanisławskiego i poety i krytyka Juliana Wołoszynowskiego, która odwiedziła przedstawienia ku czci Wyspiańskiego we wszystkich miastach, przedłożyła ministrowi wnioski, które już zostały zatwierdzone.

W dziale reżyserskim nagrodę otrzymuje p. Ludwik Solski („Wesele“, Teatr Narodowy w Warszawie), wyróżnienia p. Janusz Strachowski („Powrót Odyssa“, Teatr Wielki Lwów) i Mieczysław Szpakiewicz („Zygmunt August“, Teatr na Pohulance, Wilno).

W dziale dekoratorskim nagroda p. An-

Pronaszko („Powrót Odyssa“, Teatr Wielki, Lwów), wyróżnienia: p. Feliks Krasowski „Wesele“ Teatr Polski, Bydgoszcz, p. Wiesław Makojnik („Zygmunt August“, Teatr na Pohulance, Wilno).

W dziale aktorskim nagroda: p. Julusz Osterwa (Rola Konrada w „Wyzwoleniu“, Teatr Słowackiego w Krakowie), wyróżnienia: Stefan Jaracz (Rola Samuela w „Sędziach“, Teatr Ateneum, Warszawa), p. Jerzy Leszczyński (Pan Młody w „Weselu“, Teatr Narodowy, Warszawa), p. Barbara Ludwiżanka (Panna Młoda „Wesele“, Teatr Słowackiego, Kraków), Józef Węgrzyn (Staćzyk, „Wesele“, Teatr Narodowy, Warszawa), p. Wanda Zbierzchowska (Jedwocha „Sędziowie“, Teatr

Polski, Toruń), p. Alfred Szymański („Zygmunt August“, rola tytułowa, Teatr na Pohulance, Wilno), p. Zbigniew Ziemiński (Poeta „Wesele“, Teatr Narodowy w Warszawie).

Jak wiadomo, nagrody wynoszą po 2 tys. złotych, wyróżnienia zaś są honorowe. Niezależnie od tego p. minister na wniosek komisji przyznał wyróżnienia teatrom w Częstochowie (pod kierownictwem Ivo Galla) i w Łucku (pod kierownictwem Aleksandra Rodziewicza).

Należy podnieść sprawność i trud Komisji sędziowskiej, która w iście amerykańskim tempie zdołała objechać kilkanaście miast w Polsce i być obecną na dwudziestu kilku przedstawieniach.

Prośba rachuba

Dlaczego pałę tylko bezustnikowe papierosy?

1) Bo dla prawdziwego amatora, ma wartość tylko tytoń, a nie przyczepki jak karton, gilzy etc.

2) Bo chorobliwie bojąc się infekcji, jestem absolutnie pewien tylko bezustnikowego papierosa, jako że ten jest absolutnie maszynowo wykonany.

3) Bo przynajmniej tu jest pewność, kupując go, że nie kupuję podejrzonej i brudnej szwarcówki: niema szwarcówek bezustnikowych!

4) Bo zadaję sobie pytanie, dlaczego płacę za tyle a tyle gramów tytoniu, ile mieści się w papierosie, otrzymuję część mniejszą, jako że w cenie papierosa jest dokalkulowana cena ustnika i robota, droższa niż przy bezustnikowych.

5) Bo jestem logiczny. Jeśli pałę tytoń i chcę mieć tytoń, to kupuję papieros bezustnikowy, w którym najwyższy procent tytoniu.

6) Bo mam niepoohamowaną pasję do ładnych ozdobyń fajeczek, a do tych nadają się wyłącznie bezustnikowe papierosy.

R.a.

Kurs naukowy dla urzędników M. S. Z.

W dniu 17-yim bm. został zamknięty kurs naukowy dla urzędników służby zagranicznej, III-ci z kolei z urządzonych corocznie. Po przemówieniu ministra Becka, odczyt końcowy pt. „Metody pracy w służbie zagranicznej“ wygłosił min. Tadeusz Schachtel. Następnie dyrektor departamentu konsularnego p. Wacław Jędrzejewicz streścił w końcowym przemówieniu przebieg kursu.

W roku bieżącym powołano do współpracy grono uczonych i wybitnych specjalistów, m. in. wykłady wygłosili: b. minister Matuszewski, generał Kutrzeba, prof. Ehrlich i prof. Zakrzewski ze Lwowa, minister dr. Grzybowski i wielu innych. Ogółem odbyło się 100 godzin wykładów.

Gwiazdka dla dzieci polskich w Niemczech

Towarzystwo pomocy dzieciom i młodzieży polskiej w Niemczech rozpoczęło już wysyłkę podarków gwiazdkowych do Berlina, dla podziału między działwą polską, zamieszkałą na terenie Rzeszy.

Podarki gwiazdkowe stanowią książki, uzyskane drogą zbiórek we wszystkich szkołach w całej Polsce, oraz opłatki. Liczba zebrań książek sięga kilku tysięcy. Podarki wysyłane są do centrali Zw. Polaków w Niemczech, który rozdziela je następnie między poszczególne organizacje polskie.

Śp. Wojciech Dąbrowski

Przed paru dniami zmarł w Warszawie śp. red. Wojciech Dąbrowski, wybitny publicysta i dziennikarz.

Śp. Zmarły urodził się w Małopolsce, studia uniwersyteckie ukończył we Lwowie, gdzie też rozpoczął praktykę dziennikarską w „Przeglądzie lwowskim“ by w parę lat potem zabłysnąć wielkością swego talentu pisarskiego, kolejno w „Kurjerze Lwowskim“, „Nowej Reformie“ i „Słowie Polskim“.

Po zajęciu Lwowa przez Rosjan w roku 1914 aresztowano śp. Wojciecha Dąbrowskiego, poczem wywieziono go do Rosji.

Po wojnie śp. Zmarły powrócił do kraju. Po krótkim pobycie w Krakowie przeniósł się do Warszawy, gdzie pracował w szeregu pism stołecznych.

Poza pracą dziennikarską i publicystyczną Zmarły ogłosił drukiem dwie powieści: „Pukanie w ścianę“ i „Panienka z Powiśla“.

W Zmarłym dziennikarstwo polskie traci jednego z wybitnych przedstawicieli.

Pomoc lekarska dla bezrobotnych

Polski Czerwony Krzyż uruchomił w Warszawie przy ul. Krochmalnej 29 w ambulatorjum szeregowych policji specjalną przychodnię lekarską dla bezrobotnych.

W przychodni tej ordynuje codziennie w godzinach od 10 do 12 i od 15 do 18 trzech lekarzy, którzy udzielają bezrobotnym bezpłatnych porad lekarskich, oraz zaopatrują ich w najniezbędniejsze lekarstwa.

Ponadto P. C. K. projektuje zorganizować nieodpłatnej pomocy dentystycznej dla bezrobotnych, oraz urządzenie bezpłatnych kąpielni.

toruńskie pierniki niedoścignione i znane na całym świecie!

Na wyjazdy zagranicę ulgowe i bezpłatne paszporty

Wobec zdarzających się wypadków wnoszenia do ministerstwa skarbu podań o ulgowe względnie bezpłatne paszporty na wyjazd zagranicę w celach, co do których decyzja tego ministerstwa nie jest zastrzeżona, — ministerstwo skarbu wyjaśnia, że decyzji jego wymagają zwolnienia od normalnych opłat paszportowych tylko wyjazdy zagranicę w celach: uczestniczenia w zebrańach międzynarodowych, zjazdach naukowych, zawodach sportowych itp., jakoteż w celach reprezentacyjno-propagandowych, uczestniczenia w wycieczkach (pielgrzymkach), zwiedzania wystaw i urzędów zagranicznych — oraz w celach społecznych, o ile dane osoby nie są delegowane przez instytucje państwowe.

W interesie zatem stron leży, aby podania o ulgowe względnie bezpłatne paszporty składane do ministerstwa skarbu tylko w tych wypadkach, gdy chodzi o wyjazdy zagranicę w celach wymienionych, ponieważ podań o pasz-

porty na wyjazd zagranicę w innych celach jak np. leczenia, kształcenia, turystyki i in. ministerstwo skarbu nie zatwiera.

Przy sposobności ministerstwo skarbu przypomina, że według obowiązujących przepisów, paszporty ulgowe wydają powiatowe władze administracji ogólnej (starostwa) dla osób udających się zagranicę: w celach handlowych i przemysłowych po stwierdzeniu potrzeby wyjazdu w tych celach przez wojewódzkie władze przemysłowe; w celach prowadzenia badań naukowych na podstawie zaświadczeń władz i instytucji państwowych, organizacji naukowych lub naukowo-zawodowych, celem leczenia się, o ile chory jest niezamożny; wreszcie w celach rodzinnych lub majątkowych — po stwierdzeniu niezamożności przez starostwo w porozumieniu z właściwym urzędem skarbowym oraz w celach społecznych, o ile osoby te delegowane są przez instytucje państwowe.

ZNIŻKA CEN NAWOZÓW POTASOWYCH

Z dniem 1 listopada br. obniżyliśmy cenę nawozów potasowych w następujących wysokościach: Ceny gotówkowe za 10.000 kg. luzem franco stacja wyladowcza wskazana przez odbiorcę:

PRODUKTY:	W o i e w ó d z i w a :								
	Pomorskie, Poznańskie, Śląskie, Warszawskie, Łódzkie, Kieleckie, Krakowskie			Białostockie, Nowogrodzkie, Poleskie, Wileńskie			Lubelskie, Lwowskie, Stanisławowskie, Tarnopolskie, Wołyńskie		
	Ceny — złotych — przy odbiorze w czasie:								
	1. XI. do 31. XII.	1. I. do 10. II.	11. II. do 30. IV.	1. XI. do 31. XII.	1. I. do 10. II.	11. II. do 30. IV.	1. XI. do 31. XII.	1. I. do 10. II.	11. II. do 30. IV.
Kalinity za 10 ton:									
zwykły 8—11%	400.—	420.—	440.—	370.—	390.—	410.—	340.—	360.—	380.—
pylasty	465.—	490.—	520.—	435.—	470.—	490.—	410.—	440.—	460.—
Sole potasowe:									
za 1 kg. K ₂ O	zł 0,435	zł 0,465	zł 0,485	zł 0,385	zł 0,425	zł 0,445	zł 0,415	zł 0,445	zł 0,465
przy zaw. 20% K ₂ O za 10 ton	870.—	930.—	970.—	770.—	850.—	890.—	830.—	890.—	930.—

i sole potasowe 21, 22, 23, 24 i 25 procentowe w przeliczeniu na 1 kg. K₂O % tlenku potasu w danej strefie i danym czasokresie.

Pozwalamy sobie zwrócić uwagę P. T. Odbiorców na wyjątkowo niską i korzystną dla rolnika cenę zakupu, jaka obowiązuje do końca grudnia 1932 r.

Nawozy potasowe nabyć można: na terenie Małopolski i Wołynia: w Spółce Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych, Lwów, Plac Smolki 5, „ „ b. Kongresówki i Kresów: w Biurze Sp. Akc. Eksploatacji Soli Potasowych, Warszawa, Wiejska 17, „ „ Śląska, Poznańskiego i Pomorza: w Centrali Rolników, Poznań, plac Wolności 18.

Pozatem na całym terenie kraju: w Państwowym Banku Rolnym i jego oddziałach, Kasach Komunalnych, Spółdzielniach Rolniczo-Handlowych oraz w prywatnych firmach rolniczo-handlowych.

SPÓŁKA AKCYJNA EKSPLOATACJI SOLI POTASOWYCH.

ŚWIATOWID Dziś premiera!
Kapitałna komedia salonowa, francuskiej pomysłowości i dowcipu
Jaki papa - taki syn
z **Adolffem Menjou.**
Początek o godz. 5, 7 i 9-tej.

KRONIKA

Czwartek 22 grudnia
TORUN
Kalendarzyk rzym.-kat.
Środa Tomasz
Czwartek Zenona

— Stan wody w Wiśle z dnia 20, 12.: Zawiszczyca +0,86; Warszawa +0,73; Płock +0,66; Toruń +0,60; Fordon +0,58; Chelmno +0,49; Grudziądz +0,64; Korzeniewo +0,88; Piekło +0,14; Tczew +0,01; Einlage +2,14; Schiewenhorst +2,40.

Repertuar Teatru.

Środa, 21 b. m. o g. 20 — „Mademoiselle”.
Czwartek, 22 b. m. o g. 20 — „Rembrandt na sprzedaż”.

Repertuar kin:

Światowid — „Jaki papa — taki syn”.
Palace — „Flip i Flap za kratami”.
Mars — „W cieniu drapaczy chmur”.
Lux — „Buffalo Bill”.
Corso — „Rinaldo Rinaldini”.

MARS (Teatr dźwiękowy ul. Warszawska)

W niedzielę wielka premiera!
Blaski i nędze życia młodego chłopca, zablakowanego na bruku nowojorskim

W cieniu drapaczy chmur

Maureen O'Sullivan, Tomaszem Meighanem, Hardie Albrightem i Myrą Lov

W rolach gł. reżyser: SAM TAYLOR
Nadto: Doskonały nadprogram.

Początek seansów o godzinie 17.15 19-tej 21-ej w niedzielę od 15.15. Ceny miejsc od 0.20—1.60

PIERNIKI KEKSY,
MIODOWNIKI, POMADKI
NA GWIAZDKĘ
udzielamy 5 procent rabatu
HERRMANN THOMAS T. Z.
TOBUN. NOWY WYEK 4.

— Prymcja w kościele św. Jakóba. W kościele św. Jakóba odprawił swoją pierwszą ofiarę mszy św. ks. Brunon Olkiewicz z Torunia. Ks. Neopresbitera wprowadzono z plebanji do kościoła w uroczystej procesji; podczas mszy św. asystowali ks. kanonik Kozłowski, ks. prałat Wysiński, ks. prob. Golomski i kilku innych księży. Po skończeniu nabożeństwa księdza Olkiewicza odprowadzono z plebanji do kościoła. Prymcja ks. Olkiewicza była pierwszą w kościele św. Jakóba po 25 latach. Ks. Brunon Olkiewicz liczy lat 23, pochodzi z Torunia. Mianowany został wikariuszem w Skarszewach.

— Podziękowanie. P. kpt. Zebrowski ofiarował dla biblioteki Oddziału III Zw. Strzeleckiego 218 książek. Za tak cenny dar Zarząd Oddziału składa p. kpt. Zebrowskiemu serdeczne podziękowanie. (07834)

— Nagrodę w wartości zł 1.000 i dużo innych otrzymać możesz, jeżeli kupisz los loterii na rzecz wykończenia budowy kościoła Chrystusa Króla w Toruniu-Mokrem. Los pojedynczy za zł 0,50. List szczęścia — 5 losów za zł 2,50. Ciągnięcie 20 stycznia 1933 r. pod nadzorem notarialnym. Zamiejscowe przedplaty prosimy uiszczać na P. K. O. nr. 208110. Rzymsko-Katolicki Urząd Parafjalny Toruń-Mokre. (07835)

— Firma Bracia Pichert T. z o. p. w Toruniu przy ul. Przedzamcze 7, tel. 15 i 32, uprasza Szan. Klientelę o wcześniejsze zaopatrzenie się w węgiel opalowy i węgiel drzewny, gdyż w sobotę, 24 b. m. biura firmy będą czynne tylko do godz. 16. (9239)

— Ku uwadze kupców branży tytoniowej. W środę, 21 b. m. o godz. 20 odbędzie się w lokalu Towarzystwa Kupców Chrześcijańskich miasta Torunia specjalne zebranie poświęcone sprawom branży tytoniowej, na którym to zebraniu poinformuje członków p. Stachowicz, dyr. Polskiego Monopoli Tytoniowego o możliwościach otrzymania kredytu, oraz wygłosi referat poświęcony organizacji sprzedaży. Prosimy o liczy udział w zebraniu. Zarząd.

Nowe dary nad choinkę dla biednych dzieci

Już 104 ofiarodawców pod choinkę dla najbiedniejszej dziatwy

Wczorajszy wykaz ofiarodawców rozpoczęła p. generałowa Prichowa, która złożyła jako dar pod drzewko dla najbiedniejszej dziatwy kwotę 5 złotych.

Dar p. generałowej Prichowej zapisałiśmy na konto nr. 98.

Zamiast kwiatów na trumnę s. p. Marii Dryżakowej, złożyli na gwiazdkę dla najbiedniejszej dziatwy pp. Dr. Ignacy i Marja Dziedzicowie kwotę 10 złotych.

Dar pp. drstwa Dziedziców zapisałiśmy na koncie nr. 99.

Konto nr. 100 otrzymała p. Eugenia Geringowa, która złożyła jako dar pod drzewko 2 płaszcz dla chłopców.

Na koncie nr. 101 zapisałiśmy dar p. prezesa mjr. Palucha, który złożył na gwiazdkę dla najbiedniejszej dziatwy kwotę 5 zł.

Na koncie nr. 102 zapisałiśmy dar p. red. Witolda Meźnickiego, który złożył zamiast życzeń świątecznych i noworocznych 5 zł.

Na koncie nr. 103 figuruje dar p. red. Wacława Górnickiego, który złożył na gwiazdkę dla biednych dzieci 5 zł.

Wczorajszy wykaz ofiarodawców zamknęliśmy kontem nr. 104. Konto

to przypadło p. prezesowej Paluchowej z Piwnic, która złożyła jako dar pod choinkę dla najbiedniejszej dziatwy różną artykuły spożywcze i owoce.

Składając wszystkim dotychczasowym szlachetnym ofiarodawcom słowa serdecznej podziękności za hojne i liczne dary, nie wątpimy, że dalsze zgłoszenia napływać będą w takim samym tempie, a gwiazdka, urządzona dzięki ofiarności społeczeństwa tym co przymierają głodem, wypadnie wspaniale.

Codziennie zgłaszają się do Redakcji naszej rzesze bezrobotnych z prośbą o dary. Z pośród wielu, otrzymanych listów umieszczamy poniżej prośbę bezrobotnego:

W norach i lochach na krańcach miasta bija b'edne, lecz prawe serca

Wielce Szanowny Panie Naczelnny Redaktorze! Jestem biednym ojcem siedmiorga drobnych dzieci. Pracuję tylko do rana przy pracach magistrackich, gdzie zarabiam na tak wielką rodzinę, bo dziewięć osób, 8 zł 14 gr na cały długi tydzień.

Chociaż jesteśmy obecnie biedni na ciele, ale bogaci i mocno ufni w lepsze jutro, szczerze wyznawcy ideologii naszego ukochanego wodza, Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

Ze obecnie są ciężkie czasy, nie jest to wiara niczyja, jest to ogólna epidemia wszechświata. My, jako wierni synowie naszej ukochanej Ojczyzny, powinniśmy właśnie ten kryzys ogólny cierpliwie, mężnie i zwycięsko przetrwać, a każda jednostka szczerze, po obywatelsku, naszym władzom zawsze dopomagać, i

nie być ciężarem i tak już obciążonym społeczeństwem. Wiemy dobrze, że nasze władze, jak i szczerze po polsku myślące społeczeństwo w nadludzki sposób starają się zawsze i wszędzie, ażeby móc tylko dopomóc biedakom.

Dobry, zacny Panie Redaktorze! Mam tak liczną rodzinę, a przy moim zarobku, bo 32 zł 56 gr. na cały długi miesiąc, na dziewięć osób, dzieci jak i my stroskani rodzice, jesteśmy prawie bosi i nędzy, proszę tedy, ażeby ci zaci wlecy filantropi nagich przydziali, lecz proszę ja, jako biedny, ale szczęśliwy ojciec tych biednych, niewinnych istot tylko o to, by zapisać moje drobne dziatki pod szczęśliwą choinkę „Dnia Pomorskiego”. Niech one chociaż na chwilę swoje małe serduszka rozwesela, chociaż na chwilę zapomną o tym codziennym chłodzie i głodzie. Dzieci za te dobrodzieństwa napewno odwdzięczą się, kiedy wyrosną na dobrych obywateli i mężnych obrońców naszej ukochanej Polski

Dobry Panie Naczelnny Redaktorze! Proszę wysłuchać moją prośbę: „Chociaż narazie nie możesz dopomóc twojemu bliźniemu, wysłuchaj jego skarg, a uleczysz go na duszy i na ciele”.

Za swoje biedne dzieci prosi biedny ojciec
Konstanty Wezener,
Toruń-Mokre pod Dębową Górą Batorego 67.

Takich listów otrzymujemy codziennie dziesiątki. Niech te głosy trafią do Waszych serc Czytelnicy, niech znajdą tam oddźwięk i pomoc.

Składajcie pod drzewko dla tych biednych maleńkich istotek najdrobniejsze nawet ofiary.

KINO LUX Nadzwyczajna premiera!
Gigantyczne arcydzieło dźwiękowe. Osnute na tle walk na „Dzikim Zachodzie”
„Buffalo Bill”
W roli głównej **W. Desmond**
UWAGA: Ceny gwiazdkowe: łoża 1,20 zł. I. m. 90 gr., II. 49 gr.

Przygotowania do uroczystości 700-lecia miasta Torunia

Plenarne zebranie Komitetu Uroczystościowego obchodu 700-lecia miasta Torunia odbędzie się dziś w środę o godz. 19 w auli miejscowego gimnazjum żeńskiego.

Na porządku obrad sprawozdanie przygotowane przez Komisję jubileuszową oraz wybór komitetu wykonawczego. Na zebraniu tem ustalony będzie również program uroczystości noworocznych.

Przewidywany przebieg pogody w dniu dzisiejszym

Dość pogodnie lub pogodnie. Rano miejscami mgła lub opary. Nocą lekkie przymrozki. Dniem znaczny wzrost temperatury. Słabe wiatry z kierunków południowych.

Kto wygrał?

W drugiej klasie loterii państwowej padły następujące wygrane. W dniu 19 bm.
15 tys. na nr 1721.
10 tysięcy na nr: 62690 i 104707
5 tysięcy na nr.: 2165 i 114906
2 tysiące na nr.: 46667, 74316 83233 91974 93694 122388.

W dniu 20 bm. 150 tysięcy zł nr. 109707
50 tysięcy na nr.: 98837
20 tysięcy na nr.: 9432

„Palace” Dziś!
Ocean wesółości i zabawy, humoru i śmiechu
FLIP i FLAP
za kratami
Początek o godz. 5, 7 i 9-tej.

Założenie Towarzystwa Opieki nad więźniami

Z pomocą i w m. za którymi zamknięto bramę więziennic

ralnego i bytu materialnego więźniów, dopomaga uwolnionym, wspieranie rodzin więźniów.

Działalność „Patronatu” polegać będzie na odwiedzeniu więźniów, badaniu warunków bytu więźniów i okazywanie pomocy przy organizowaniu zabaw więziennych, dalej na pomocy w zakładaniu księżniczek więziennych, urządzanie w więzieniach odczytów, pogadanek w święta uroczyste, oraz w święta narodowe uroczystości itd. Do działalności stowarzyszenia należy opieka nad nieletnimi, oraz opieka nad uwolnionymi z więzień w zakresie zaopatrzenia w odzież, pożywienie itp. wreszcie zdobycie pracy zarobkowej, zakładanie lub wspomaganie biur pośrednictwa pracy, oraz wszelkiego rodzaju warsztatów itd. itd.

Ponadto „Patronat” opracowuje memorjały i wnioski w sprawach wchodzących w zakres jego działalności, zjednywa siły społeczne, do pomocy władzom więziennym i sądowym.

Członkami Stow. mogą być osoby fizyczne i prawne, lecz nie pozostające pod śledztwem, lub pozbawione praw i dzieła sięna członków rzeczywistych protektorów i honorowych.

Wykonawcami zadań Patronatu, są kuratorowie, którzy dzielą się na więziennych i Okręgowych.

Do Zarządu weszli: ks. prałat Wysiński, p. mec. Przyściński, p. konsul Hozakowski, p. sędzina Pietrykowska, p. pułk. Innatowiczowa, i p. Ossowski, jako zastępcy pp. Milewski, Lewandowski i p. prokuratorowa Marska. Do Komisji Rewizyjnej wybrani zostali ks. prob. Pączek, p. mec. Skapski, p. W. Maćkowiak, p. Kossakowa i p. sędzina Łubkowska, wysokość składek miesięcznych ustalono na 50 gr. Następnie określono wysokość sum, dających tytuł członka protektora i wysokość potrąceń ze składek na kapitał zakładowy.

Stowarzyszenie nosi nazwę: „Towarzystwo Opieki nad więźniami, nad uwolnionymi z więzień i rodzinami więźniów „Patronat” i rozciąga swoją działalność na terytorjum podległe S. O. w Toruniu.

Patronat ma na celu poprawę stanu mo-

przedstawieniach sztuk Wyspiańskiego, by w końcu wnioski swe przedłożyć p. Ministrowi.

Jak donosiliśmy na innym miejscu, p. Minister W. R. i O. P. Jędrzejewicz na podstawie opinii tejże komisji, przyznał za najlepszą kreację aktorską nagrodę p. dyr. Osterwie (rola Konrada w „Wyzwoleniu”), a ponadto m. in. wyróżnił p. Wandę Zbierzowską z Teatru Polskiego w Toruniu za — jak głosi urzędowy komunikat — „prawdziwość uczucia i bezpośredniość ekspresji dramatycznej przy odtwarzaniu roli Jewdochy w „Sędziach”.

Wyróżnienie p. Zbierzowskiej przyjęte zostało w tutejszych kołach artystycznych ze szczerem zadowoleniem. Jest ono nie tylko zasłużonym świadectwem wartościowej pracy aktorskiej p. Zbierzowskiej, ale stanowi zarazem niejako szlachetną reklamę tak dla Teatru Polskiego w Toruniu, którego splendor rozślawi po Polsce, jak i dla samego miasta naszego, jako ośrodka kultury teatralno artystycznej.

P. Wanda Zbierzowska dumna być może z wysokiego odznaczenia, jak dumnym jest ze swego Teatru — Toruń

Na stół świąteczny stare, odleżałe
Wina Likiery Wódki
po cenach 50% tańszych poleca
Ł. Grześkowiak.
dawn. Dammann i Kordes, Toruń, St. Rynek, tel. 51

Często się zdarza, że w czasie przyjęcia

służąca kilkanaście razy wybiega po papierosy, bo goście palą różne gatunki. A w święta nawet kupić jest trudno.

Obowiązkiem tedy gościnności jest przygotować kolekcję po 100 szt.,
bo zawierają osiem najwyższych gatunków. Pozatem pozostają piękne trwałe pudełka.

Pod pręgierz opinii publicznej Skandaliczna uchwała Rady Miejskiej Świecia

Niejednokrotnie już na łamach pisma naszego piętnowaliśmy sprzedawczyków, którzy dla zadowolenia własnych kieszeni, wyzbywają się ziemi, oddając ją w ręce ludzi wrogich państwowości polskiej.

Obecnie donoszą nam ze Świecia o wypadku, który jest tem smutniejszy, że dopuścili się go ludzie, którzy stać winni na straży dobra narodowego i świecić przykładem ludności miasta.

Rada miejska Świecia uchwałą z dnia 8 lipca r. b. postanowiła sprzedać parcelę nr. 495/68 (nieruchomości miasta Świecia wykaz liczbą 183) o obszarze 087,63 ha za cenę 4 tysiące złotych netto, zarządowi stowarzyszenia Deutscher Schuhverein w osobach przedstawicieli Zarządu pastora Eryka Schrödera i kupca Georga Barka.

Uchwała Rady miejskiej została wprowadzona w czyn notarialnym aktem kupna sprzedaży w dniu 2 listopada 1932 r., podpisanym ze strony Deutscher Schuhverein przez pp. pastora Schrödera i Barka, a ze strony miasta Świecia przez burmistrza Stanisława Kostkę oraz mistrza piekarskiego Walentego Kierszkowskiego.

Mało tego. W akcie notarialnym zostało osobnym punktem zastrzeżone, że parcela nabyta zostaje przez Deutscher Schuhverein na budowę szkoły niemieckiej, którą Deutscher Schuhverein zobowiązuje się z wiosną 1933 roku wybudować.

Wprost wierzyć się nie chce, aby podobna uchwała mogła być prawdziwa, i że znalazło się dwóch Polaków, którzy położyli pod nią swe podpisy. Skandaliczny ten wypadek musi wywołać ostry protest całego społeczeństwa Pomorza.

Nie możemy dopuścić do pomniejszenia naszego stanu posiadania na Pomorzu, a ludzi, którzy nie zwracając uwagi na obowiązki narodowe, sprzedają ziemię Niemcom, postawiają pod pręgierz opinii publicznej.

Członkowie Rady miejskiej, głoszący za sprzedażem tego gruntu Deutscher Schuhverein, zdali egzamin swe go ubóstwa. Zdrowo myślące społeczeństwo Świecia powinno z faktu tego wyciągnąć odpowiednie konsekwencje, protestując ostro przeciwko

Chelmża w trosce o los bezrobotnych

W ub. miesiącu zawiązał się w Chelmży Komitet niesienia pomocy bezrobotnym.

W skład Komitetu weszli pp.: jako przewodniczący: burmistrz Kurzętkowski, I zastępca: dr. Wł. Wyszowski adwokat i notariusz, II zastępca dr. Stęplewski, sekretarz Rosiński, zastępca Jabłoński, skarbnik dyr. Jastak. Członkami zarządu wybrano pp. ks. prałata Szydłzika dyr. Makowieckiego, dr. Napiórkowskiego i Juliana Wiśniewskiego.

W okresie przedświątecznym wyda Komitet bezrobotnym ziemniaki, mąkę, oraz zasilek gwiazdkowy w gotówce od 3—6 zł na rodzinę.

Gotówkę na zasilek gwiazdkowy dla bezrobotnych we wysokości 5 tysięcy zł uchwalili korporacje miejskie.

Prócz tego obdarzy Komitet dzieci bezrobotnych w dzień wigilijny darami, urządzając w Rynku choinkę, gdzie nastąpi wspólna uroczystość gwiazdkowa.

Składki z dobrowolnego opodatkowania się obywatelstwa wpływają bardzo minimalnie, — przeto Komitet zwraca się z usilną prośbą do obywateli miasta o niesienie pomocy i ratowanie rodzin bezrobotnych, które wskutek braku pracy nie zdołały zabezpieczyć swego bytu na okres zimowych miesięcy

tego rodzaju gospodarce miejskiej, zaprzeczającej najżywniejsze interesy polskie.

Ze swej strony apelujemy do władz nadzorczych nad samorządem miejskim i do Związku Obrony Kresów Zachodnich, aby udaremni

liczne machinacje Rady miejskiej i Magistratu m. Świecia.

W imię najżywniejszych dla każdego Polaka interesów narodowych na Pomorzu, nie wolno dopuścić do tego, abyśmy na ziemi pomorskiej mieli pomniejszać swój stan posiadania.

Gość w dom ....! Na Święta
wódki, likiery, miody, wina owocowe
„Rektyfikacji Warszawskiej”

Strusia polityka

Po wyborach do Sejmiku Powiatowego w Tczewie

„Słowo Pomorskie” w numerze wtorkowym pod tytułem „kłęska sanacji”, podało wynik wyborów do Sejmiku Powiatowego w Tczewie. Rachmistrze „Słowa” naliczyli, że na ogólną liczbę mandatów „sanacja” zdobyła zaledwie 3 mandaty. Kłam temu zadaje już „Goniec Pomorski” (odbitka „Pielgrzym”) dając sanacji laskawie 10 mandatów, * gdy tymczasem rzeczywistość maluje zupełnie coś innego.

Powiat tczewski został powiększony znaczną częścią powiatu gniewskiego i skutkiem tego ilość mandatów dotychczasowych wzrosła z 24 na 46. W wyniku ostatecznych obliczeń lista NPR., otrzymała 10 mandatów, Stronnictwo Narodowe 16, BBWR. 12, lista kompromisowa 5 i Niemcy 3 mandaty.

Tak wygląda ostateczny wynik wyborów gdy tymczasem prasa Stronnictwa Narodowego pisze o wyborach tych jako o wielkim

swoim sukcesie.

Coś tutaj „rachmistrze” nie są w porządku i z rachunkami i z logiką, a kłęską swą chcą ukryć strusią polityką. Ponieważ **Bezpartyjny Blok** poza własną listą wprowadza do Sejmiku działaczy z nim współpracujących z innych list, przeto **rozporządzać** będzie na Sejmiku ośmądziesiąt głosami.

Tak to wygląda smrotna kłęska „sanacji” i „wspaniałe zwycięstwo” Stronnictwa Narodowego, które straciło bardzo silnie swe wpływy wśród szerokich warstw ludności powiatu.

Nie pomogły więc przedwyborecze, jak i dziś nie pomogą zniżyłone rezultaty wyborów.

Wpływy Stronnictwa Narodowego kurczą się, ludzie słuchać nie chcą i tak to zaczyna się początek końca, ongiś „chwalebne” życie Stronnictwa Narodowego na Pomorzu.

Jedno małe „ale” ...

Ze człek w święta chce popić — to nie jest rzecz zdrożna, Zawsze pojeść i popić z przyjaciółmi można!...

Ze na święta człek więcej ma potrzeb niż codnia,

No, to nie jest przestępstwo, ani żadna zbrodnia!

A przecież jest w tem wszystkim jedno małe „ale”...

Które trzeba powtarzać wytrwale i stale, —

Z naj miarę! i pamiętaj, że po świętach trzeba

Mieć pieniądze na kromkę powszedniego chleba!

Człek, co myśli o jutrze — to prawda nie nowa;

Cząstkę wyda, a resztę do P. K. O. schowa!

Obrady pomorskiej grupy „Zrębu”

W niedzielę, 18 b. m. odbył się w Grudziądzu zjazd regionalny „Zrębu”, na który przybyli delegaci z całego Pomorza. Obradom przewodniczyła dyrektorka Gimnazjum Żeńskiego z Grudziądza p. Dadlećówna. Na początku zebrania przedstawiciele „Zrębu” toruńskiego pp. Bonko, Suwała i Racieborski złożyli sprawozdanie z działalności komisji podczas ostatniego walnego zjazdu „Zrębu” w Warszawie. Następnie delegaci grup Zrębowych składali sprawozdania z działalności poszczególnych środowisk. W dyskusji, która była bardzo ożywiła, zastanawiano się nad problemem wychowania młodzieży na dobrych obywateli państwa, gotowych do daleko idących dla niego ofiar, podkreślano braki w dotychczasowym wychowaniu młodzieży, która, nie znajdując ujścia dla swej inicjatywy i zainteresowań na gruncie

szkoły, szukała pola do działania poza nią, wpa dając często w ręce niesumiennej prowodyrów partyjnych. Ci ostatni, wykorzystując zapalność i brak doświadczenia ze strony młodzieży, używali jej jako narzędzie do osobistych porachunków z obecnym rządem.

Wysunięto wnioski dotyczące poparcia cząstki młodzieży pomorskiej, wychodzącego w Toruniu p. t. „Nasze Prace”, czynnego udziału w Zw. Obrony Kresów Zachodnich, oraz wzajemnej wymiany delegatów, którzyby w poszczególnych środowiskach wygłaszali referaty.

Na zakończenie należy podkreślić dobrą organizację zjazdu i gościnne przyjęcie, z jakim spotkali się delegaci na gruncie grudziądzkim.

S. R.

Na święta!

„Kto w pięknym nastroju
„Pragnie przeżyć święta
„O Makowskiego z Kruszwicy
„winach niech pamięta!

Nowi wikariusze w parafjach pomorskich

J. E. Ks. Biskup Dr. Okoniewski zamianował XX Neopresbiterów wikariuszami: Achtabowskiego I. wikariuszem w Wąbrzeźnie; Bartkowskiego w Górnem, Bigusa w Raciążu, Chylińskiego w Miłobądz, Degnera w Lubawie, Dettlaffa w Byszewie, Drapiewskiego III. wikariuszem w Chelmie; Falkowskiego II. wikariuszem w Toruniu przy koście św. Jakóba; Gliszczyńskiego III. wikariuszem w Toruniu przy koście św. Jakóba; Głowczewskiego II. wikariuszem w Chelmie; Heiniga II. wikariuszem w Pucku; Hoefta w Gdańsku, Janka w Świątkowie, Januszewskiego II. wikariuszem w Tucholi; Jasińskiego II. wikariuszem w Łuzinie; Juchty w Steżycy, Kajuta III. wikariuszem w Chojnicach; Kasprzyckiego VI. wikariuszem w Słiwicach; Kowalskiego kapłanem Swoim; Krausego III. wikariuszem w Kamieniu; Kuchocińskiego II. wikariuszem w Chylonji; Łosińskiego w Kuźnicach, Martenkę II. wikariuszem w Sierakowicach; Niklasa II. wikariuszem w St. Kiszewie; Nowaka w Łęgu; Olkiewicza II. wikariuszem w Skarszewach; Olszewskiego II. wikariuszem w Żukowie; Piechowskiego II. wikariuszem w Zblewie; Poehlau w Golubiu, Schmeltera II. wikariuszem w Rumi; Sowińskiego II. wikariuszem w Tarpnie; Sychtę III. wikariuszem w Świeciu; Sylkę w Wielkiej Górze; Szczypińskiego w Drzycimiu; Szybowkiego III. wikariuszem w Toruniu-Mokre; Szynalskiego II. wikariuszem w Wąbrzeźnie; Tisslera w Konarzynie; Trzebiatowskiego II. wikariuszem w Koronowie; Tynieckiego VI. wikariuszem w Grudziądzu-Fara; Weltrowskiego II. wikariuszem w Nowemmieście; Węgielewskiego II. wikariuszem w Działdowie.

Na Mazurach

W tych dniach odbył się w Dzwierzutach wieczór narodowo-polityczny staraniem organizacji „Grenzlandarbeitsgemeinschaft”. Referentem był redaktor dr. Zimmer, który przemawiał na temat „Polen greift an”, wskazując na obecny stan pracy polskiej i coraz większe rozszerzanie się spółdzielni. Dr. Zimmer poruszył także sprawy szkolnictwa polskiego, które istnienie swe zawdzięcza tylko paneuropejskiemu stanowisku socjalistycznych rządów (?). Mówca wskazał w końcu na coraz więcej szerzącą się pocztytność pism polskich wśród ludności mazurskiej, której nasyła się polskie gazety, broszury i książki, domagając się piętnowania publicznego tych wszystkich, którzy gazety wzgl. książki polskie im nadsyłane przyjmują.

Podgórz

— Zebranie kupiectwa i rzemiosła. Jutro w środę o godz. 8 wieczorem odbędzie się w Domu Polskim zebranie kupiectwa i rzemiosła Podgórza i okolicy w sprawie opłat na rzecz bezrobocia od świadectw przemysłowych.

Tczew

— Aresztowanie podpalacza. W sprawie pożaru stodoły wraz ze zbożem i maszynami rolniczymi w dniu 1 bm. na szkole rolnika Pomorskiego Jana w Subkowach dalszym docho dzeniem ujawniono że pożar powstał wskutek podpalenia najprawdopodobniej przez uszkodzonego Pomierskiego Jana z chęcią zysku assekuracyjnego. W toku dochodzeń ustalono, dość poważne poszlaki obciążające Pomierskiego, — który w związku z tem został przytrzymany i odstawiony do Sądu Grodzkiego w Tczewie, — który zawiesił nad nim bezwzględny areszt śledczy. Dalsze dochodzenia w toku.

KAZDY CZYTELNIK
naszego dziennika

otrzyma na Nowy Rok
bezpłatnie

NASZ
KALENDARZ SCIENNY

Nasz kalendarz ścienny wydany w nakładzie kilkudziesięciu tysięcy egzemplarzy. Nasz kalendarz ścienny znajdzie się niemal w każdym pomorskim domu inteligenta, izbie robotnika i chacie wieśniaka. Nasz kalendarz ścienny jest doskonałym środkiem reklamowym.

Nalógowa wada

Przedziwnie trwała jest moc ludzkich przesądów i nalogów.

Zdoła ona przetrwać największe przewroty polityczne i społeczne, objawia się w warunkach zgoła odmiennych od tych, jakie wytworzyły dane przyzwyczajenie, czy zamilowanie. Mamy tego jaskrawy, pouczający przykład w zakresie konsumpcji wyrobów tytoniowych.

Przed wojną palacze papierosów przyzwyczaili się do papierosów z ustnikami. Taka była bowiem moda, a zresztą każdy wówczas najchętniej palił papierosy własnej roboty. Sprzyjała temu szczupłość produkcji w tym zakresie fabryk polskich (na całym terenie dawnej Kongresówki istniały tylko dwie fabryki papierosów), zalew rynku polskiego przez wyroby fabryk obcych no i nastroje opozycyjne w stosunku do rządów zaborczych. Palacz, który palił papierosy „roboty domowej”, spełniał — przekopaniu własnemu — pewnego rodzaju czyn patriotyczny.

Dziesięć już przeszło lat istnieje Polski Monopol Tytoniowy. Zdawałoby się, że ustosunkowanie się palaczy do wyrobów tytoniowych powinno być zasadniczo zmienić. Konsumując papierosy monopolowe, nie walczymy z wrogiem.

W sprawie rzekomego „planetarium” przedhistorycznego

w Odrach w pow. chojnickim

Wobec pojawiających się raz po raz wiadomości w czasopiśmie ilustrowanym o rzekomym planetarium w Odrach w pow. chojnickim (ostatnio w nrze 50 r. IX „Światowida”), czuję się zobowiązany na tem miejscu wyjaśnić, celem położenia kresu fałszywym z punktu widzenia naukowego informacjom.

W państwowym leśnictwie Odry nad południowym brzegiem Czarnej Wody, znajduje się jeden z najciekawszych zabytków przedhistorycznych Pomorza, w postaci kregów kamiennych z olbrzymich głazów zbudowanych wokół jednego lub dwóch kamieni środkowych, oraz większej ilości kurhanów z nasypem kamiennym. Zabytki te pod względem naukowym niezmiernie ciekawe, były w ubiegłych dziesiątkach lat terenem badań wielu tak prehistoryków jak i amatorów, m. in. dr. Zissanera, dr. Semraua z Torunia oraz Stephana, miernika z Poznania. Badania te o charakterze dorywczym nie wiele się przyczyniły do wyjaśnienia zagadkowego pochodzenia zabytków. Ostatni z wymienionych badaczy, Stephan, na podstawie teoretycznych rozważań wyraził pogląd, że są to zabytki o charakterze twierdzenia dalo mu spostrzeżenie, że linie łączące kamienie środkowe kilku kregów dają w przedłużeniu na horyzoncie punkty, w których wschodzi słońce w najdłuższym i najkrótszym dniu w roku, dalej spostrzeżenie, że liczba kamieni odpowiada mniej więcej ilości dni i miesięcy w roku, liczącym 18 miesięcy po 20 dni każdy, lub też 12—13 miesięcy księżycowych po 29 dni.

Kres tej teorii położyły wykopaliska przeprowadzone na terenie zabytków przez prof.

A jednak, nabyte przyzwyczajenie trwa dalej. Plaga papierosów z ustnikami istnieje w dawn, zaborze rosyjsk., co gorsza, przerzuciła się ona i na inne dzielnice m. in. na Pomorze. Okazuje się, że naśladownictwo w złem jest najłatwiejsze i przyjmuje się bez oporu i stawać się zaczyna nalogową wadą Polaków. Zapominamy, że papieros bezustnikowy jest i tańszy i higieniczniejszy i estetyczniejszy, wszystko dla... przyzwyczajenia.

Czas z tem skończyć. T. M.

dr. J. Kostrzewskiego z Poznania w roku 1926. Przekopanie pewnej ilości kregów kamiennych oraz kurhanów dało wyniki wprost rewelacyjne. Na całym zbadanym terenie nie znaleziono żadnych śladów zabytków z epoki kamiennej (do tej bieżącej epoki zaliczono dotychczas omawiane zabytki), natomiast bardzo dobrze zachowane groby z okresu rzymskiego, bogato wyposażone w ozdoby brązowe i srebrne w jednym zaś wypadku i ze złota (wisiorek naszyjnika bogato zdobiony filigranem). Zaznaczyć należy, że obrządek pogrzebowy był dwójakiego rodzaju, mianowicie szkieletowy i ciałopalny. Co do przynależności etnicznej, to groby szkieletowe przypisuje się powszechnie Gotom, przybyłym w tym okresie na Pomorze, groby ciałopalne zaś ludności zasiedlającej prawdopodobnie Słowianom.

Czas powstania tych zabytków przypada, według analizy inwentarza grobowego, na koniec II wieku po Chrystusie. Podobnego kształtu zabytki tak samo datowane już na okres rzymski znamy również z innych okolic a to z pow. działdowskiego, dalej z okolic Mławy i Nowogrodu, oraz w ubiegłym roku odkryte przezemnie w Węsorach w pow. kartuskim pod względem budowy jeszcze bardziej imponujące, niż zabytki w Odrach.

Dr. T. Waga.

Programy radiowe

Czwartek, dnia 22 grudnia

Warszawa 11.58 Sygnał czasu, Hejnał z Krakowa, 12.10 Koncert popul. 15.10 Komunikat Państw. Instytutu Eksportowego 15.15 Komunikat Gospodarczy. 15.25 Piosenki z płyt gramof. 15.35 „W pogoni za uśmiechem” wygłosi p. Z. Miszewska. 15.50 Płyty gramof. 16.25 Francuski kurs średni. 16.40 „Wynalazki a dobrobyt” (z cyklu „Zagadnienia gospodarcze”) wygłosi dr. B. Blumenstrauch. 17.00 Koncert kameralny. — 17.40 Odczyt pt. „Książki gwiazdkowe” omówi prof. H. Mościcki. 18.00 Muzyka lekka. 19.20 Komunikat rolniczy Min. Roln. i Reform Rolnych. 19.30 Kwadrans literacki Opowiadanie A. Dygańskiego pt. „Wigilia w Superagni”. 20.00 Muzyka lekka, 21.30 Słuchowisko pt. „Ligja” p. H. Sienkiewicza, 23.00 Muzyka taneczna.

Giełdy

Warszawskie notowania walutowe.

z dnia 20 XII 1932 r.

	Tranzakcje	Kupno
WALUTY.		
DEWIZY.		
Belgia (dański)	173,37—172,94	
Bukareszt	358,77—357,87	
Holandia	29,73—29,70	
Kopenhaga	8,925—8,950	
Londyn	8,929—8,969	
Nowy York	34,85—34,60	
Nowy York telegr.	172,10—171,76	
Paryż		
Szwajcaria		
Włochy		
Wroclaw (w obrotach nieofic.)	212,50	
Białogród		

Sprawozdanie z handlu zbożem i nasionami

B. HOZAKOWSKI, TORUŃ.

Toruń, dnia 19 XII 1932 r.

Placono: w dniach ostatnich zł za 100 kg. franko stacja załadowania.

NASIONA.

Za koniecznie czerwona	110—120
„ prima 97%	—
„ koniecznie biała	100—230
„ koniecznie szwedzka	130—150
„ koniecznie żółta	100—120
„ koniecznie żółta w tuskach	40—50
„ inkarnatkę	45—55
„ przelot	170—200
„ rajgras krajowy	30—35
„ tymotkę	18—22
„ seradę	10—12
„ wykę latową	13—14
„ wieżkę zimową	28—35
„ peluszkę	13—14
„ groch Wiktorja	22—24
„ groch polny	20—22
„ groch zielony	32—36
„ bobik	16—17
„ gorczycę	40—45
„ rzepak	36—40
„ rzepik	40—44
„ tubin niebieski	6—8
„ tubin żółty	9—11
„ siemie lniane	28—32
„ konopie	40—45
„ mak niebieski	100—115
„ mak biały	110—120
„ tatarkę	20—22
„ proso	18—20

Na
Święta

piją znawcy

tylko

specjalności Springera

GDAŃSK.

W tut. rejestrze handlowym A na str. 64 przy firmie Przemysł Drzewny Hermann Schütt w Czersku wpisano, że prokura Idy Hambruch wygasła.

Czersk, dnia 15 listopada 1932 r.

9279

R H A 64/81.

Sąd Grodzki.

OKAZJA!

Tylko w tygodniu przedświątecznym oddać prima jakość aski

WĘGIEL

po cenach bezkonkurencyjnych.

Z. SARNECKI

Sp. z o. o. w Toruniu

BIURO: CHEŁMIŃSKA 11, TEL. 34.

Skladnica: Plac przy Gz. o. c.

Na zbliżające się święta

polecam

zające, sztuka . . . . . guld. 2,60
orzechy włoskie, funt : „ 1,10
figi, funt . . . . . „ 0,95
kakao, funt . . . . . „ 1,00
herbata luźna, najl. 1/4 ft „ 1,25
kawa od . . . . . „ 0,35
miód pszcz. lipcowy ft. „ 1,05
wino austriackie, słodkie „ 1,85
wino białe „Bordeaux“ „ 2,30

oraz Konserwy, czekolady i cukierki po najtańszych cenach.

„FORTUNA”

Handel towarów kolonialnych i gospodarczych
Gdańsk, Schmiedegasse 7 tel. 27 372

SAMOZATRUCIE

NA TLE WĄTROBY.

SAMOZATRUCIE bywa przyczyną wielu dolegliwości (ból artretyczny, łamanie w kościach, ból i zawroty głowy, wzdęcia, odbijania, ból w wątrobie, niesmak w ustach, brak apetytu, swędzenie skóry, skłonność do obstrukcji, plamy, zmarszczki i wyrzuty na skórę, skłonność do tycia, podenerwowanie i berserność, nerwowe bicie serca, mdłości, język obłożony). TRUCIZNY wewnętrzne wytwarzające się we własnym organizmie, zanieczyszczają krew, niszczą organizm, i przyspieszają starość. Choroby z samozatrucia i złej przemiany materji LECZA NIE LEKARSTWA A KREW CZYSTA. Wątroba i nerki są organami oczyszczającymi krew i soki ustroju. Najracjonalniejszą i zgodną z naturą kuracją jest unormowanie czynności wątroby i nerek. 20-letnie doświadczenie i najwyższe odznaczenia wykazały że ziola lecznicze

„CHOLEKINAZA” H. Niemojowskiego

jako żółcio-moczopędne są jedynym naturalnym czynnikiem odciążającym soki ustroju od truciizn własnych i zapewnijającym szybki powrót do zdrowia. Bezpłatne broszury Dr. med. T. NIEMOJEWSKIEGO otrzymać można w lab. fiz.-chem. CHOLEKINAZA*H.NIEMOJEWSKIEGO, Warszawa, N.-Świat 5- (J) na prowincję wysyła pocztą.

Dr med. T. Niemojewski przeniósł przyjęcia chorych w Warszawie z ul. Litewskiej Nr. 3 na ulicę Koszykowa Nr. 1/róg Al. Ujazdowskiej.

Lichtarzyki-druki

girlandy, śnieg w wielkim wyborze (9188)

Jan Kapczyński

Toruń, Szeroka róg Mostowej i Szczytna 15.

PIWO OKOCIMSKIE
jasne i ciemne à la
SALVATOR

poleca na Święta
Repr. TORUŃ, 9118
Prosta 19 tel. 125.

Zgubiono

dnia 17 bm. książeczkę wykupu wyrobów tytoniowych wystawioną na nazwisko Jan Hennig. Rząd, którą unieważniam. 9296

Obiady

smaczne, domowe, na świeżem maśle. Toruń, Klono-wicza 26, parter. 9289

Ogrodnictwo

z mieszkaniami, cieplarnia, inspekta. 5 morg roli, zaraz wydzierżawie. Toruń, Grus-dziądka 95. 9290

Sanki

gięte, podkute, tylko 5,90
SPORT-BLOCH.
Toruń, Katarzyny 5. [9035]

Garderoba

męska, damska, kuśnierstwo — najnowsze fasony, ceny przystępne. (7911)
K. Lewandowski, mistrz krawiecki. Toruń, ul. Kos-pernika 9.

Gabinet racjonalnej kosmetyki

„Kalo-technika”

wykonywuje wszelkie zabiegi w zakresie nowoczesnej kosmetyki racjonalnej i upekuszającej. Odmladza, doskonalą, konserwuje urodę. Usuwą najnowsze systemami zmarszczki, krosty wagi, rozszerzone pory, brodawki, pieg, czerwoność nosa, łupież i t. p. Trwałe przyciemnianie brwi i rzęs. Przyjmuje 10—24—7 wiecz. Toruń, ulica Prosta nr. 3 I piętro. 9075

Pijcie Kefir

Najlepszy środek odżywczy Nowootworzony skład Toruń, św. Duchy 14. (9042)

ZIOLA LECZNICZE

według przepisów sławnych lekarzy przeciw chorobom żołądka, kiszki, płuc, nerwów, wątroby, nerek, pęcherza, hemoroidom, upłom, obstrukcji, kamieniom żółciowym, kaszlowi, astmie, blednicy, sklerozie, artretyzmowi, reumatyzmowi etc. **Żądajcie bezpłatnej broszury pouczającej!** Adres: **Liszki—Apteka.** 7860

Darmo!

przy zakupie od 10,— zł. otrzyma kupujący 1 dużą butelkę wina Tokaj **Araczewski**
Toruń, Chełmińska narożnik Szewskiej. 9034

Wedliny

litewskie, drób, produkty wiejskie poleca

Nowootworzony skład Toruń, św. Duchy 14. (9042)

KUPUJCIE

GIESCHE

Sp. Akc.

Biuro sprzedaży

BYDGOSZCZ, Gdańska 16

Telefony: 668 i 720

pierwszorzędny

WĘGIEL górnoląski

z kopalń **GIESCHEGO**

Pozatem polecamy pierwszorzędny górnoląski koks hutniczy, drzewo opałowe i brykiety z brykietowni „HENKEL MONTAN“ S. A.

BRYKIETY „HENKEL MONTAN“ (H.-M.)

na które mamy na Województwo Pomorskie wyłączną sprzedaż, produkuje się o wadze a 3,9 kg. 1 kg. i 700 gr. Posiadają one wysoką wartość ciepłotną i nadają się znakomicie do opalania pieców pokojowych, kuchni i kotłów centralnego ogrzewania.

9256

BYDGOSZCZ

PRZETARG PRZYMUSOWY.

We środę, dnia 21 grudnia r. o godz. 11 przedpoł. sprzedam przy ul. Grunwaldzkiej 37 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 3 drzwi do szafy do rzeczy, 2 nieskończoności umywalki, 1 garderobę kol. żółty, 1 szafę do ubrań, stół okrągły niewykończony, 1 łóżko z materacem, 1 apteczkę.
M. Bertrand, komornik sądowy w Bydgoszczy.
1285

PRZETARG PRZYMUSOWY.

We środę, dnia 21 grudnia 1932 o godz. 12 przedpoł. sprzedam przy ul. Śląskiej 11 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 1 biurko dębowe, 1 łóżko z nakryciem gobelinowym.
M. Bertrand, komornik sądowy w Bydgoszczy.
1285

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 22 bm. sprzedam najwięcej dającemu za gotówkę przy ul. Choloniewskiego 5 o godz. 9: bufet dębowy; przy ul. Sieroczej 21 o godz. 9,20: szafę składową; przy ul. Niegolewskiego 2 o godz. 9,40: zegar stojący; przy ul. Wiatrakowej 11 o godz. 10: wózek dzieci, lustro ściennie, stół i stół ogrodowy; przy ul. Poznańskiej 34 o godz. 10,30: biurko tornier. dęb. i fotel obity gobeliną, 2 regały składowe i stół składowy; przy ul. Poznańskiej 7 o godz. 10,50: szafę składową ze stołem, stół składowy z szufladami i gablotkę oszkloną ca 4 m dług.; przy ul. Niedźwiedziej nr. 7 o godz. 11,20: bufet dębowy; przy ul. Niedźwiedziej 2 o godz. 11,40: szafę składową oszkloną i kompuar sklepowy; przy ul. St. Rynek 24 o godz. 12: bufet składowy, regał składowy z rolkami, lustro owalne szlifowane szkło; przy ul. Farnej 6 (w biurze mojem) o godz. 12,30: 3 obrazy w ramach: oszklone; przy ul. Dworcowej 54 (na składnicy Fry Hartwig) o godz. 15: maszynę do szycia, umywalkę z płytą i lustrem, 2 stojaki do figur, lustro z podstawką, obraz w porcelanowej ramie i komode.
9303
1103 Walkiewicz, kom. sąd. w Bydgoszczy.

PRZETARG PRZYMUSOWY.

We czwartek, dnia 22 grudnia br. o godz. 9 przedpoł. sprzedam przy ul. Grodzkiej nr. 21 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 1 kasę ogniotrwałą „Stahlpanzer“.
9304
M. Bertrand, komornik sądowy w Bydgoszczy.
1304

PRZETARG PRZYMUSOWY.

We czwartek, dnia 22 grudnia 1932 r. o godz. 10 przedpoł. sprzedam przy ul. Karłowicza 8a najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 1 regulator, 1 kanapę, 1 bufet, 1 maszynę do szycia „Singer“.
M. Bertrand, komornik sądowy w Bydgoszczy.
9304

PRZETARG PRZYMUSOWY.

We czwartek, dnia 22 grudnia 1932 o godz. 11-tej przedpoł. sprzedam przy ul. Forderońskiej 36 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 1 maszynę do pisania „Schmidt Brom“.
M. Bertrand, komornik sądowy w Bydgoszczy.
1304

PRZETARG PRZYMUSOWY.

We czwartek, dnia 22 grudnia br. o godz. 1 po poł. sprzedam w Solcu Kujawskim, przy ul. Bydgoskiej 31 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 1 bryczkę na 4 kołach, 1 wóz kaskowy, 1 koń gniazdy (wałach).
M. Bertrand, komornik sądowy w Bydgoszczy.
9304

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 22. 12. rb. o godz. 12 sprzedam przy ul. Dworcowej 8 za natychmiastową zapłatą: 1 biurko, 1 bibliotekę, bufet i kredens, 2 biblioteki, 2 biurka, 2 stoły i 3 fotele.
Czerniewicz, komornik sąd. w Bydgoszczy.
9294

PRZETARG PRZYMUSOWY.

Dnia 22. 12. 32. o godz. 11 sprzedam ze składnicy firma „Rewa“, ul. Śniadeckich 37 za natychmiastową zapłatą: 8 nowych maszyn do szycia marki „Central“, okrągłe czółenka wyrób zagraniczny, przetarg sieodwołalnie.
Czerniewicz, komornik sąd. w Bydgoszczy.
1294

PRZETARG PRZYMUSOWY.

We czwartek, dnia 22. 12. 32. o godz. 10,30 przedpoł. sprzedam przy ul. Długiej 14 st. nr. najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 10 koszul męskich jedwabnych.
Malak, kom. sądowy w Bydgoszczy.
9283
3207

PRZETARG PRZYMUSOWY.
Dnia 22. 12. rb. sprzedam przy ul. Św. Trójcy 30 za natychmiastową zapłatą: 1 regał składowy, 1 kasę (biurko), 1 lustro stojące, 2 stoliki nocne, 1 umywalkę, 1 lampę stojącą, 1 biurko, 1 fotel, 2 obrazy, 1 kanapę obitą ziel. pluszem, 2 fotle, 1 żyrandol 5-lampowy i dywan, 1 stół do obalania z tacą.
9302
Wierzbicki, komornik sądowy w Bydgoszczy.
3334

PRZETARG PRZYMUSOWY.
Dnia 22 grudnia 1932 o godz. 10 sprzedawca będzie przy ul. Pomorskiej 25 najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą: 1 biurko, 1 szafę do akt, 1 maszynę do krajania szezki, 1 bufet, 1 kredens, 1 lustro, 1 radioaparat, 1 stół okrągły; o godz. 10,30 przy ul. Chrobrego 21: 1 maszynę do pisania marki Adler, 1 tuomat na śrubki z motorem.
9301
Luzcka, kom. sądowy w Bydgoszczy.
3304

PRZETARG PRZYMUSOWY.
W dniu 22. 12. 32. sprzedam najwięcej dającemu za gotówkę o godz. 10 przy Gdańskiej 162: skrzydło marki „Schroeder“; o godz. 11 przy Al. Mickiewicza nr. 5: 2 radioaparaty z głośnikami, biurko z fotelem. Stężycki, komornik sądowy w Bydgoszczy.
9284
3245

Häuslera
Häuslera
Häuslera

Maki znanej jakości wysdają pierwszorzędne pieczywa!
Kawy doborowych gatunków (codziennie świeżo palone) zyskają pochwałę każdego smakosza!
Delikatesy, pierniki, wina, owoce it. d. należą w każdy dom!
9255

Niskie ceny!
Dostawa w domu!
Świeże towary!

Józef Häusler
wl. Stanisław Häusler
BYDGOSZCZ
Mostowa nr. 6   Telefon 319

Łyżwy
Saneczki
Narzędzia
dla chłopców
Scyzoryki
Karnisze
to najlepsze
prezenty
gwiazdkowe
P. TARREY
TORUŃ
Tel. 138 St. Rynek 23.

Rzeczywiście przyjemną niespodzianką gwiazdkową jest koszt wykwintny

win Denzera

Sprzedaż butelkowa
w **winiarni w Gdańsku** przy Langermarkt 16. Tel. 23 936
i w składnicach.

Biuro i składnica:
Hundegasse 81/82
Tel. 24 138 i 23 936, 9280
We Wrzeszczu: A. Fast Am Markt Telefon 23 606.
W Sopocie: Fr. H. eser Seestr. 46 Telefon 512 38.

„ITALIA“ w Toruniu urządza od czwartku przedświąteczną wystawę w robów cukierniczych i prosi o zwiedzanie

Na zbliżające się święta polecam wspaniale udekorowane kosze kwiatów z azaljami, hiacyntami, tulipanami i cyklamienami
Do nabycia w cenie zł. 5.- 12.- i 15.-
w Zakładach Ogrodniczych **B. HOZAKOWSKI, TORUŃ**
ul. Wybickiego 71/73. 9263

Franboli
FRanboli
FRanboli
FRanboli
FRanboli
FRanboli
Toruń

poleca
cukry, czekolade, kawę i herbatę.

Kanadyjskie
łyżwy hockejoyowe,
SPORT-BLOCH
Toruń, Katarzyny 5. [9035]

PRZETARG.
22-go grudnia 1932 o godz. 10 sprzedaję w Cierpiach u Nawracały przymusowym przetargiem za gotówkę: urządzenie pokoju męskiego, żyto, ziemniaki, siano, tuczniaki, krowę, kury, drzewo, rower, wirówkę.
Bartkowiak, komornik sądowy.

Wina
Koniaki
Likiery

najkorzystniej w specjalnym składzie win
„HUNGARJA“ Toruń.
Telefon 125 ul. Prosta 19   Telefon 125 917

GRUDZIĄDZ

PRZETARG PRZYMUSOWY.
W piątek, dnia 23 grudnia 1932 sprzedawca będzie w drodze przetargu przymusowego najwięcej dającemu za natychmiastową gotówkę w Grudziądzu przy ul. Grobłowej 13 w hali licytacyjnej o godz. 10: 10 doniczek palm średnich, 30 sztuk doniczek dracenów; w Grudziądzu przy ulicy 3-go Maja 17 o godz. 12: 1 kanapę i 2 regulatory ściennie; w sobotę, dnia 24 grudnia 1932 w Nowej Wsi pow. Grudziądz u p. Wędkowskiego o godz. 10: 1 bufet, 1 kredens, 1 maszynę do szycia, 1 kanapę, 6 krzeseł, 1 fortepian, 1 kanapę z obudowaniem, 8 foteli klubowych, 1 stół, 1 dywan, 1 bielizniarkę, 1 kanapę i 1 etażerkę; w Nowej Wsi pow. Grudziądz u p. Wisniewskiego o godz. 11: 1 biurko dębowe i 1 kanapę.
9299
Zielniewicz, komornik sądowy w Grudziądzu.
509.

PRZETARG PRZYMUSOWY.
W piątek, dnia 23. 12. br. o godz. 13 sprzedawca będzie za gotówkę najwięcej dającemu w Łasinie: maszynę do pisania i kasę ogniotrwałą. — zbiórka rezydentów na Rynku; o godz. 14 w Szczepankach u p. Zielińskiego: urządzenie do składu kolonialnego; o godz. 14,30 w Nowych Mostach u p. Kolma: 1 jalo-wice.
9297
Dobrzański, kom. sądowy w Grudziądzu.
610

NA GWIAZDKĘ
Kupujemy tylko
praktyczne podarki
u **WŁADYSŁAWA KULERSKIEGO**
Grudziądz, Pańska 19.

UCHWAŁA. W sprawie nadzoru sądowego firmy Willi Becker Grudziądz przeduża się dłużni zce odroczenie wypłat o dalsze trzy miesiące, t. j. do dnia 10. 3. 1933.
9298
Grudziądz, dnia 12. 12. 1932. r.   Sąd Grodzki.
3 N 8/32

Z prawami szkół państwowych 8036
8-klasowe gimnazjum żeńskie
G. Winogrodzkiego w Wejherowie
arz. muje zapisy do wszystkich klas, poczynając od klasy 2-siej.
Przy gimnazjum wstępne klasy koedukacyjne przygotowujące do gimnazjum nowego typu.

NA GWIAZDKĘ polecam w większych ilościach

materiały na suknie, płótna, swetry damskie i męskie, rękawiczki, szale, bieliznę damską i męską, kapelusze czapki, dywany, chodniki i firany. Specjalność: płaszcze damskie i męskie, ubrania. Przy większych zakupach specjalne rabaty.

SKŁAD BŁAWATOW I KONFEKCYI WOJCIECH MIKOŁAJCZYK - GDYNIA

ul. św. - Jańska, dom Voigta - Tel. 1559.

Ceny najtańsze!

Ceny najtańsze!

Ognie

złmne karton 10 sztuk zł. 0,20
Jan Kapczyński
Toruń, Szeroka róg Mostowej i Szczytna 15.

PIERWSZORZĘDNY „Mimoza“

gabinet kosmetyczny
(dypl. Université de beauté Cedib w Paryżu) odmładza, usuwa wszelkie wady cerwy i włosów, przyciemnia brwi i rzęsy. Toruń, Szeroka 37 II, p. 9128

Kule

choinkowe, karton jeden tusz zł. 0,55
Jan Kapczyński
Toruń, Szeroka róg Mostowej i Szczytna 15.

KALENDARZ duży ścienny przy zakupie gwiazdkowym każdy dostaje w podarku

H. NOWACZYK
Toruń, St. Rynek 5
Skład wódek, koniaków, likierów, win krajowych i zagranicznych. 9059

Lameta

choinkowa paczka począwszy od zł. 0,06
Jan Kapczyński
Toruń, Szeroka róg Mostowej i Szczytna 15.

Lom czekoladowy
deserowy 1/4 kg. — 45
mleczny — 55
nadziewany — 30

Pomarańcze sztuka od — 40
banany szt. od — 60.
winogrona hiszpańskie, mandarynki, cytryny poleca
F. Łęgowski
Toruń, Szeroka 4. 9287

Amatorzy

Wasze prace fotograficzne najlepiej wykona:
FOTO-ATELIER SPYCHALSKI
Toruń, Strumykowa.

Mieszkanie

4-ro pokojowe z łazienką, i werandą do wynajęcia Podgórze, Gen. Hallera 1, przy wylocie nowego mostu.

HURTOWNIA

W. KORSAK
Toruń, ul. Mostowa 7 róg ul. Ciasnej
urządza przed świętami w czwartek, piątek i sobotę

detaliczną sprzedaż

następujących resztek: pończoch, skarpet, rękawiczek, trykotów, krawatów, kołnierzyków, mydeł toaletowych i kosmetyków, świec i lichtarzyków na choinkę, wykwinnej papoterji i innych artykułów. [9262]

Zwózki

Transport mebli
przeprowadzki wyszczelniane wozy meblowe
Magazynowanie we własnych zdrowych jasnych, suchych magazynach
Ekspedycje towaru i bagażu wykonuje najtaniej
Luźwik Szymański
Toruń 8407
Żeglarska 3. telef. 909

Darmo!!!

przy zakupie od 10 złotych 1 butelkę wina.
Towar wysyłam w dom.
Araczewski Toruń, ulica Chelmińska narożnik Szewskiej (9272)

Maszyny

do pisania i szycia, naprawa solidnie i tanio, mistrz mechaniki, Andrzej Zboralski, Grudziądz, Szkolna nr. 7.

Orzechy

włoskie, łaskowe, amerykańskie, najtaniej
KŁOPOCKI
Toruń, Szeroka 25, tel. 155-9300

NA GWIAZDKĘ

Duży wybór zabawek dziecięcych niżej cen zakupu poleca
F. BORK
Bydgoszcz, Kościelna 18.
UWAGA! Urzędnikom państwowym i wszelkim stowarzyszeniom udziela m 20% rabatu, przy większym zakupie zabawek. 9108

Manicure

Necessaire, kasety z perfumami i mydłami, wody kolońskie, perfumy najtaniej zakupuje się w drogerji „Minerwa” Bydgoszcz, Gdańska 17. 9167

NARTY

esionowe kupuj z fabryki
HERKULES
Bydgoszcz, Promenada 1
10,5 zł. za parę desek długości 170, 160, 150 cm.
12,50 zł. za parę desek 210, 200, 190, 180 cm.
Komplet z wiązaniem i bambusowymi kijkami 18,50 para 20,50
Roczna gwarancja za dobroć. Szkolom i stowarzyszeniom na otwarty rachunek.
Saniczki jesionowe
dziecięce . po 3,75 4,50
dwoosobowe „ 6,50 7,00
8968 GWARANCJA.

Wyprzedaj

Obuwia z powodu likwidacji. Bydgoszcz, plac Piastowski 15. (9120)

Wyjątkowo

tanio polecam zegary, zegarki, biżuterję, obrączki ślubne, i kamienie
K. BIBIK
TORUN, ulica Szewska 10. 9156

Kawę!

święteczną tylko dobrą z nowoczesnej palarni kawy
Araczewski
Toruń, Chelmińska przy Rynku. Przyjmuję asygnaty Kredyt. 9273

Świece

choinkowe w kolorach, paczka zł. 0,37
Jan Kapczyński
Toruń, Szeroka róg Mostowej i Szczytna 15.

Najodpowiedniejszym prezentem gwiazdkowym jest

radioaparaci
z głośnikiem kupionym w firmie
E. Wojewski
Gdynia, ul. Starowiejska — Wejherowo, ul. Sobieskiego.
Na składzie wielki wybór przyborów domowych i kuchennych. 9281

Okazja!

Sprzedam korzystnie: masaż elektr., futra: piżmowe i szopy, sypialnię malow. białą, oddzielne stoły, krzesła, łóżka meblowe i żelazne, obrazy i lustra, maszyny krawieckie, radio 3 i 4 lampowe, rowery, płaszcze i detki rowerowe, kornet nikielowy, garderobe, obuwie i wiele innych przedmiotów.
Sklep Okazyjny
ul. Narutowicza 15 w Grudziądzu. 8067
Od 1-go stycznia sklep przeniesiony zostanie na ul. Groblową 3 (obok rybnego rynku).

Zanim

kupisz nowe, obejrzyj używane łóżka, stoły, szafy iustr, rowery, maszyny do szycia, patelony, futra, oficerski marynarski hełm i mundur galowy, kilimy, płaszcze, ubrania obuwie, powózka parokonna, sortownicze do kaszy teodolit uniwersalny, opalografi, motocykl, maszyna do krajania papieru oraz wszelkie używane rzeczy za bezcen.
„OKAZJOPOL“
Grudziądz, Pl. 23 Stycznia 28 i „Stala okazja” Bydgoszcz, Gdańska 10

WĘGIEL

kostkę po zł. 2,50, gruby i kostkę po zł. 2,70 za ctr. — za zwózkę liczy się 10 gr. od ctr. dostarcza
„Tranzyt“
Toruń, Przedzamec 20, składnica: Chrobrego 40. 9265

Na Święta!

Wszelkie towary kolonialne i wina krajowe w dużym wyborze, po cenach konkurencyjnych w firmie
Fr. Raczyński
Toruń, Różana 1, restauracja. Przy zakupach świątecznych, **kalendarz darmo.** 9295

Ostrzeżenie!

Pani Maria Sulowska, ostrzega w gazetach przed sprzedażą słomy i siano z majątku Bielawy przeznaczone jako dzierżawcy. Nadmieniam — że, sprawy p. Marji Sulowskiej znajdują się w toku dochodzeń prokuraturji państwowej i p. Marja Sulowska nie ma prawa do umieszczenia żadnych ostrzeżeń, do czasu wyjaśnienia sytuacji przez prokuraturję państwową. 9281

FOTO-ATELIER SPYCHALSKI

Toruń, ul. Strumykowa obniżył na Gwiazdkę ceny

Na święta!

WINA zagraniczne, i ktery i konjaki 20% tańsze!
w firmie
FR. RACZYŃSKI, Toruń, Mickiewicza 105, restauracja. Przy zakupach świątecznych **ka! ndarz darmo.** 9295

Uwaga!

Rozsiewane pogłoski, jakoby **Antoni Heinrich**, Toruń, Słowackiego 19/21, był udziałowcem Firmy „Tranzyt” lub lokował w niej jakiegokolwiek kapitały, nie polegają w żadnym wypadku na prawdzie. 9288
„Tranzyt” w Toruniu
Wiktor Klewe s. z o. p.

Teatr Polski w Toruniu

Repertuar
W środę, dnia 21 bm. o godz. 20.00ej
Tania środa
„Mademoiselle“
Komedja w 3 aktach
Jakóba Devala
Ceny najniższe od 0,30 do 2.— zł.
W czwartek, dn. 22 bm. o godz. 20.00ej
Premjera!
„Rembrandt na sprzedaż“
Komedja w 3 aktach
P. Franka.
Leg. zniżk. 33 %
W piątek, dn. 23 bm. teatr nieczynny.
W sobotę, dn. 24 bm. teatr nieczynny.

Nieodzowne lekarstwo na KRYZYS to dobre
PIWA
„Zdrój Wielkopolski” „Kozłak”
„Ma tu s” piwo leczniczo-słodowe,
„Porter Wielkopolski”
f-y BROWAR BYDGOSKI Bydgoszcz,
Ustronie 7. Telefon 1603.
wytwórni znanych ze swej jakości „wód mineralnych”, „lemoniad”, „Specjał z Murzynkiem”, „Silka” i. i.
Do nabycia:
w filjach: **Inowrocław**, ul. Marsz. Piłsudskiego 14. Tel. 440.
Brodnica, Karbowo 15. Tel. 1.
Reprez. **J. Michalski**, Toruń, Sobieskiego 16. Tel. 6.
P. Rieger, Gdynia, Szkolna, Tel. 1807.
K. Dejowski, Golub, Za Murem 88. Tel. 28
A. Dylewski, Chelma, Tel. 123.
Browar S. Hermanna T. Akc. Naktó, Tel. 9.
S. Schwanke, Swiecie n/W. Tel. 15.
Fr. Schulz, Wietbork, Tel. 54.
Teodor Gatz, Suchola, 9286

Korzenie
przybory do ciast i potraw
GRELEWICZ
Toruń, W. Garbary 19, tel. 853. 8811

FIGI
daktule, winogrona malaga
KŁOPOCKI
Toruń, Szeroka 25, tel. 155

MAK
mielony i inne przyprawy
GRELEWICZ
Toruń, W. Garbary 19 8811 tel. 853.

Radjo
luksusowe sprzedam korzystnie, nowoczesne zalety, głośnik elektrodynamiczny, prąduzmiennego, bardzo selektywny, głośny. Toruń, Kopernika 32, II. p. 9293

KALENDARZE
gratis 8809
GRELEWICZ
tel. 853 W. Garbary 19

2 sklepy
handlowe i 5-cio pokojowe mieszkanie z balkonem przy rynku w Kościerzynie, odpowiednie dla lekarzadentysty od zaraz do wynajęcia. Drowa Pellowaska, Kościerzyna. 9214

KWIT ABONAMENTOWY

Do Urzędu Pocztowego

Zamawiam niniejszem abonament*) na „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski”, na I. kwartał 1933 r. i proszę należność — **Zł. 10.17** pobrać przez listowego.

imię i nazwisko _____

Miejscowość _____

Poczta _____

Kwit pocztowy

Odbiór kwoty **Zł. 10.17** tytułem prenumeraty *) „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski” za I. kwartał 1933 r. potwierdzam.

dnia _____

KWIT ABONAMENTOWY

Do Urzędu Pocztowego

Zamawiam niniejszem abonament*) na „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski”, na miesiąc styczeń 1933 r. i proszę należność — **Zł. 3.39** pobrać przez listowego.

imię i nazwisko _____

Miejscowość _____

Poczta _____

Kwit pocztowy

Odbiór kwoty **Zł. 3.39** tytułem prenumeraty *) „Dzień Pomorski”, „Gazeta Morska”, „Dzień Grudziądzki”, „Gazeta Gdańska”, „Dzień Bydgoski” za miesiąc styczeń 1933 r. potwierdzam.

dnia _____

* Nieostanowa przekreślić.

Selegramy

2 ostatniej chwili

Cień ponurej zbrodni na osobie ś. p. posła Hołowki w czwartym dniu procesu lwowskiego

Lwów 21. 12. (PAT). W czwartym dniu rozprawy o godz. 9 odczytano uchwałę trybunału. Trybunał postanawia: 1) odmówić wnioskom obrony, o poddanie świadka Motyki badaniom psychiatrycznym, ponieważ dowiedzione jest, że działał on pod wpływem psychozo organizacji, 2) dopuścić dowód z zeznań Bilasa przed sądem śledczym, 3) dopuścić dowód z protokołu zeznań rodziny Bilasa na dowód, jaki Bilas posiadał rewolwer, 4) odmówić wnioskowi prokuratora o wycofaniu dowodów niektórych świadków.

TO DANILYSZYN I BILAS.

Jako pierwszy zeznawał dziś świadek Motyka, wyrobnik z Weryna. Świadek obserwował Danilyszyna i Bilasa, gdy uciekali. Świadek obu oskarżonych poznaje.

Następnie świadek Jan Bowdór, sekretarz gminy w Rozwadowie w pobliżu Mikołajowa zeznaje, że zawiadomiono go o pojawieniu się dwóch osobników, wyszedł więc z urzędu i zażądał ich wylegitymowania się. Ci strzelili do niego. Świadek widział ucieczkę zbiegów przez Dniestr. Rozpoznał on Danilyszyna i Bilasa; strzelał doń Danilyszyn. Oskarżony Danilyszyn zapytuje, czy świadek także strzelał. Świadek przyznaje, że ścigając ich, strzelał. Podobnie w czasie strzelania skrył się za drzewo i nie wie, czy w pościgu oskarżony pierwszy zaczął strzelać.

Świadek Stanisław Kuzyński, ślusarz Mikołajowa, słyszał, że torem idzie dwóch podejrzanych osobników. Wezwał tychże, by ze szli z toru kolejowego, następnie udał się za nimi i poszedł do kancelarii gminnej, gdzie zawiadomił sekretarza. Był zraniony świadek Andruchow, lecz nie wie, kto go zranił. Świadek poznaje Danilyszyna i Bilasa. Czy Bilas strzelał — nie wie. Czy i wiele osób strzelało do zbiegów — nie zauważył. Jedynie spostrzegł Bowdóra.

Następnie zeznaje Michał Fedyk, robotnik z Czerkas. Spotkał w Czerkasach dwóch osobników, którzy go rozpytywali, co to za wieś, i czy można się gdzie zatrzymać nocą. Wskazał im drogę do domu Bobelaków, w którym mogliby dostać coś do zjedzenia.

Świadek Pańko Bobelak, lat 74, gospodarz z Czerkas opowiada szczegółowo, jak dwaj osobnicy zatrzymali się u niego i zapytywali o drogę do Stryja. Nie poznaje oskarżonych Bilasa i Danilyszyna.

Świadek Rozalja Bobelak, lat 38, zeznając, jest tak wzruszona, że musi ciągle przerywać. Opowiada, jak zatrzymali się u niej dwaj osobnicy, nie poznaje jednak Danilyszyna i Bilasa.

POKÓJ BEREZIŃSKIEGO.

Po chwilowej przerwie zeznaje świadek Józef Chajdek z Lwowa. Ma ona między swoją realność. Dnia 24 listopada wynajęła pokój dwóm technikom, zaś pokój frontowy na poddaszu wynajęła w dniu 26 listopada jakiemuś panu, który przedstawił się jako technik Berezinski. Dał jej zadatek i wprowadził się tegoż dnia, twierdząc, że musi zaraz pokój zająć. Po kilkunastu minutach przyniósł rzeczy, po chwili wyszedł i oświadczył, że wyjeżdża. Wkrótce potem przyszli dwaj młodzieńcy i pytali o Berezinskiego. Świadek rozpoznaje na fotografii ś. p. Berezinskiego.

Świadek Marja Jarosz, pielęgniarka, zamieszkała u siostry swojej Marji Najdek. Pokazała ona Berezinskiemu pokój. Świadek pozna na fotografii Berezinskiego.

Świadek Marcin Śliwa, przodownik Policji Państw., komendant posterunku w Mikołajewie zeznaje, że wysłał patrol dla obstawienia dróg na podstawie otrzymanego telefonicznie zawiadomienia. Nie schwytał jednak zbie-

gów, schwytał ich dopiero wieśniacy. Na pytanie Danilyszyna, zadane świadkowi, świadek odpowiada, że na polieci nikt go nie bił. Świadek Emil Kowal ze Lwowa, student szkoły handlowej, zamieszkały we wsi Rozwadów twierdzi, że o sprawie nie wie, Kuśpiz widział tylko we Lwowie na dworcu, zna go bardzo mało.

Świadek Ewa Kuśpiz za zgodą stron zeznaje bez przysięgi. Jest ona matką Michała Kuśpiza, studenta politechniki, zamieszka-

go w Stawczanach, zeznaje, że Kuśpiz był na stacji Glinna Nawarja, gdzie dawał lekcje. Świadek opowiada dalej przebieg poszukiwań jej syna w domu. Świadek stwierdza, że syn jej żadnych kolegów w domu nie przyjmował. Piotr Kuśpiz przyznaje, że brat jego Michał student politechniki w związku z zabójstwem w Glinnej Nawarji był we Lwowie. W domu Michał Kuśpiz był nie o godz. 3-ej, lecz o godz. 8-ej, potem już nie wychodził, w domu nie opowiadał.

Reichswehra i O. U. W.

Świadek Roman Lepczak, magister, zamieszkały w Stawczanach zna Kuśpiza, który pracował u ojca jego, zawiadowcy drogowego. Wie tyle, że Kuśpiz wyjechał do Lwowa. W czasie rozmów na stacji o ekseesach Kuśpiz chwalił je i opowiadał, że ma przy sobie rewolwer typu, który używa tylko Reichswehra i O. U. W. Świadek mówi dalej, że Kuśpiz twierdził, że w każdej chwili może mieć gramaty. W czasie tej rozmowy świadek namacał w kieszeni Kuśpiza rewolwer o którym była mowa. O napadzie w Gródku Jagiellońskim świadek dowiedział się nazajutrz, podobnie, jak i o zabójstwie Kojaka.

Po przerwie południowej przy szesnast-

wypełnionej sali przesłuchiwało 9 świadków, a w tej liczbie świadka Michała Kuśpiza, pozostającego obecnie pod śledztwem. Chodzi o to, czy świadek Kuśpiz w dniu napadu był obecny u siebie w domu w Stawczanach. Zeznaje również Michał Romkin, który idąc do Pustomy, nieopodal wsi Porsny, znalazł pod krzakiem przemoczone plecak oraz płaszcz. Otworzywszy plecak, świadek stwierdził, że zawiera on znaczną ilość bilonu. Po przeliczeniu okazało się, że w plecaku było 790 złotych bilonu. Działo się to dnia 5 grudnia. Następnego dnia świadek odniósł pieniądze do policji.

Kto zamordował pos. Hołowkę?

Po zeznaniach świadków przewodniczący odczytuje protokół zeznań oskarżonego Bilasa, który został sądowi nadesłany przez sędziego do spraw szczególnej wagi Skorzyńskiego, prowadzącego śledztwo w sprawie zabójstwa ś. p. Hołowki. Jak wynika z protokołu, Bilas wskazał na związek jego z organizacją, a szczególnie z jej przywódcą Hnatowem. Ów Hnatow oświadczył Bilasowi, że w Truskawcu przebywa poseł Hołowko, inicjator pacyfikacji Małopolski i sprawca wszystkich powstałych stąd nieszczęść. W dalszym ciągu Hnatow miał oświadczyć Bilasowi, że wraz z Danilyszynem przeznaczony są do wyłamania zamachu na posła Hołowkę i wręczyć mu rewolwer. Tego samego dnia Bilas zażądał szczegółowych informacji od portjera w wili SS. Służebniczek swojego przyjaciela Bunija co do trybu życia posła Hołowki. Ponieważ poseł Hołowko nie miał zwyczaju zamknięcia się na noc, Bilas postanowił wykonać zamach w godzinach wieczornych. Bunij pokazał Bilasowi posła Hołowkę. Na 2 bądź na 3 dni przed zamachem Bilas miał udać się do Danilyszyna w celu zakomunikowania mu, że ołaj otrzymali rozkaz od organizacji zabicia posła Hołowki, oraz tłumaczenia się w razie aresztowania, że są członkami O. U. W. Danilyszyn, którego osoby Bilas bynajmniej nie podsuwał Hnatowowi wyraził zgodę na udział w zamachu. Wówczas Bilas umówił się co do daty i wręczył Danilyszynowi otrzymany od Hnatowa rewolwer oraz czarne okulary, wyznaczając mu jednocześnie datę. Numeru rewolweru Bilas nie pamięta. Obaj rewolwery, jak głosi w dalszym ciągu protokół, zostały nabite 6 kulami każdy. W oznaczonym dniu Bilas, spotkawszy się z portjerem Bunijem, zapowiedział, że zamach będzie dokonany i równocześnie pożyty od niego gumowy płaszcz. Danilyszyn spotkał w domu Wasyła Danilyszyna, u którego oskarżony Danilyszyn zamieszkał.

Obaj zamachowcy udali się przed willę SS. Służebniczek i tam spotkali się z Bunijem. Bunij oświadczył zamachowcom, że poseł Hołowko obecnie nie znajduje się w swoim pokoju, gdyż nie widzi światła. Po kilku minutach Bunij zbadał sytuację i zawiadomił Bilasa, że poseł Hołowko już się znajduje w pokoju i że jest sam.

ZAMACHOWCY UDALI SIĘ DO POKOJU POSŁA HOŁÓWKI postanawiając, że gdyby zastali tam kogo obcego, to by go sterroryzowali. Obaj trzymali swoje rewolwery w ręku. Bilas szedł pierwszy, za nim Danilyszyn. Na stukanie do drzwi poseł Hołowko odpowiedział: Proszę!

Dalszy ciąg protokołu zeznania Bilasa wyznaczają, w jakim stanie zastali zamachowcy ś. p. Hołowkę. W pewnej chwili obaj zamachowcy zaczęli strzelać. Poseł Hołowko zerwał się i wkrótce potem poczęł się staniać.

W DWA TYGODNIE PO ZAMACHU.

W tym miejscu swojego zeznania Bilas drobiazgowo opowiadał swoją ucieczkę, zaznaczając, że przed zamachem otrzymał od Hnatowa instrukcje nie wydalać się z Truskawca w ciągu dwóch tygodni. Po 2 tygodniach Bilas oddał rewolwer Hnatowowi, który wyraził zadowolenie w imieniu organizacji.

Po odczytaniu protokołu Bilas twierdzi ponownie, że wszystko, co poprzednio powiedział w śledztwie jest nieprawdą i że przed zeznaniem zapoznał się z zeznaniem świadka Motyki, pozostającego obecnie w więzieniu jako podejrzanego o działalność wyrotową. Bilas zmyślił całe to opowiadanie w celu przewleknięcia sprawy i doprowadzenia do tego, by oddany został pod sąd przysięgłych.

W tym miejscu OBRONA STAWIA PONOWNIE WNIOSEK O PRZEKAZANIE SPRAWY, DOTYCZĄCEJ ZAMORDOWANIA POSŁA HOŁÓWKI SĄDOWI ZWYCZAJNEMU.

Prokurator temu się sprzeciwia, twierdząc, że trybunał musi zaznajomić się z przeszłością polityczną oskarżonego, jakkolwiek oskarżenie nie odpowiada obecnie za zbrodnię truskawicką.

Przed powzięciem uchwały trybunału zeznawał jeszcze świadek Jarosław Bilas, student instytutu gospodarczego w Pedeborodzie, pozostający pod śledztwem jako wmeszan w działalność wyrotową. Jarosław Bilas nie jest głównym oskarżonym.

Po krótkiej przerwie sąd odrzucił wniosek obrony, gdyż sąd dopiero po rozprawie będzie mógł rozważyć, czy daną sprawę przekazać sądowi zwyczajnemu, czy też przystąpić do wydania wyroku.

Z kolei obrona stawia wniosek o przesłuchanie szeregu świadków na okoliczność, że oskarżony Kossak nie mógł wydać rozkazu napadu na pocztę oraz o przesłuchanie w charakterze świadka sędziego Skorzyńskiego. Prokurator oponuje, poczem wywołuje się polemika między prokuratorem i obroną. Po godz. 15 przewodniczący zarządził przerwę do godz. 17-tej.

Rozprawa popołudniowa

Na popołudniowej rozprawie, która rozpoczęła się o godz. 5 trybunał ogłasza uchwałę odrzucającą wnioski obrony, zmieniającą do powołania nowych świadków, a mianowicie do przesłuchania pozostającego obecnie w śledztwie niejakiego Baranowskiego oraz obrońcy tegoż, jak również sędziego dla spraw szczególnej wagi Skorzyńskiego z Warszawy. Powołanie tych świadków miało służyć dla stwierdzenia wiarygodności zeznań oskarżonego Bilasa.

Z kolei następuje odczytanie metryk urodzenia oskarżonych oraz przedłożenie dowodów rzeczowych, skonfiskowanych u oskarżonych oraz znalezionych przy zabitych, między którymi to dowodami znajdują się mapa Turcji oraz mapy t. zw. generalne okolic Lwowa. Z kolei przewodniczący okazuje trzy rewolwery, skonfiskowane u Danilyszyna i Bilasa po ich zatrzymaniu oraz rewolwer, znaleziony przy dwóch zabitych zamachowców. Przewodniczący zapytuje następnie, czy strony mają jakieś wnioski co do postępowania dowodowego.

O. U. N. — UMYWA RĘCE.

Obrona zgłasza wniosek o przesłuchanie rady Komisarjatu Rządu w Warszawie Iwachowa, byłego referenta spraw politycznych tamt. Urzędu Wojewódzkiego, który wie, że komendantem głównym organizacji bojowej O. U. N. był niejaki Roman Suszko. Tenże Suszko dowiedziałwszy się od posła na Sejm Michała Matczaka o zamordowaniu Hołowki, miał się wyrazić z oburzeniem wobec posła Matczaka o tej zbrodni i zapewnić, iż kierownictwo bojowej organizacji nie wydało w tym względzie żadnego rozkazu.

Dalej obrona proponuje powołanie na świadków dwóch bojowców ukraińskich, którzy rzekomo mieli się przyznać do zabójstwa ś. p. Hołowki jeszcze przed przyznaniem się oskarżonego Bilasa do tego zabójstwa, które Bilas złożył w śledztwie. Te wnioski obrony zmierzały do udowodnienia rzekomego alibi oskarżonego Bilasa i oskarżonego Danilyszyna w dniu zabójstwa ś. p. posła Hołowki. Poza to obrona proponuje szereg świadków o mniejszym znaczeniu, motywując to tem, że pragnie, aby sprawa mordu na ś. p. Hołowce została wytoczona w całej rozciągłości.

Po przerwie trybunał ogłasza swoją uchwałę, mocą której odrzuca wnioski obrony, motywując uchwałę tem, iż sprawa karna co do mordu ś. p. Hołowki nie jest przedmiotem dochodzenia i nie była przedmiotem przewodu sądowego. Sąd podczas przewodu przeprowadził wszystkie dowody za i przeciwko oskarżonym ale wyłącznie w sprawie napadu w Gródku Jagiellońskim, jakoteż usłuchanego zabójstwa Sługockiego i Andruchowa oraz dokonanego zabójstwa przodownika Kojaka. Sąd musiał sprawdzić obronę Bilasa a ujmując całą działalność Bilasa, poczuwał się do obowiązku sprawdzenia uprzednich jego zeznań bądź przez sąd odczytanych, bądź przez wysłuchanie świadków ściśle w tej sprawie. Tej części przewodu nie można uważać za wytoczenie sprawy o zabójstwo ś. p. posła Hołowki.

Po odczytaniu aktów sądu grodzkiego w Drohobyczu w sprawie poprzedniej działalności Bilasa, przewodniczący zamknął postępowanie dowodowe i oddał głos prokuratorowi, dr. Henrykowi Mostowskiemu.

Ogłoszenia: wiersz milim. na stronie 7-lamowej . . . 0,25 zł
w tekście na pierwszej stronie . . . 1,50 zł
na drugiej i trzeciej stronie 1 zł — w tekście . . . 0,60 zł
Drobne za słowo 15 gr. pierwsze słowo podwójnie.
Dla poszukujących pracy i nekrologi 25% niżki, komunikaty 50 gr.
Za ogłoszenia skomplikowane i z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki
W Gdańsku za wiersze m/m na stronie 7-lamowej . . . 15 fen.
Drobne za słowo 5 fen. — tytułowe . . . 10 fen.
Przy sądowym ściąganiu należności rabat upada. Dla wszelkich spraw
spornych właściwe są Sądy w Toruniu. Za terminowy druk przepisane
miejsce ogłoszenia administracja nie odpowiada.

Redaktor odpowiedzialny Wacław Górnicki w Toruniu, Słowackiego 19/21
Rea. odpowiedzialny na Bydgoszcz Józef Dobroszański Mostowa 6
Redaktor odpowiedzialny za sprawę W. M. Gdańska Wilhelm Grimmann,
Gdańsk, Kaszubischer Markt 21, I. p.
Redaktor odpowiesz. na Gdynię Wiktor Mielnikow Gdynia, Świętojańska
Redaktor odpowiedzialny na Inowrocław, Władysław Kawalkowski
Inowrocław, Rynek 25.
Redaktor odpowiedzialny na Grudziądz, Józef Stanau, Rynek 10/11.
Za ogłoszenia odpowiada administracja
Wydawnictwo: „Dzień Pomorski”, „Dzień Bydgoski”, „Gazeta Morska”,
„Dzień Grudziądzki”, „Dzień Kaszubski”,
„Dzień Kujawski”

Nakładem i czcionkami Pomorskiej Drukarni Rolniczej S. A.
w Toruniu

Abonament miesięczny wynosi
w ekspedycji miejscowych agencjach . . . 3 — zł
z odnośnikiem do domu w Toruniu . . . 3,40 zł
przez pocztę z odnośnikiem . . . 3,36 zł
pod opaską . . . 4,50 zł
w Gdańsku przez pocztę . . . 2,50 zł przez chłopca . . . 2,30 zł
z odbieraniem w administracji wprost gd 2, zagrancja 4 gd . . . 7 — zł
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą (np. przeszkody w zakładzie strajki). Administracja nie odpowiada za niedostarczenie pisma
PRENUMERATA „DNIA KUJAWSKIEGO” miesięcznie w administracji 2,70 zł — na pocztach już z odnośnikiem kwartalnie 9,27 za
miesięcznie 3,09 zł